

Situació Catalunya

2º SEMESTRE DE 2015 | UNITAT D'ECONOMIA ESPANYOLA

01
El PIB de Catalunya creixerà un 2,8% de mitjana entre 2015 i 2016, recolzat en la demanda interna i les exportacions

02
Es confirma la desacceleració prevista, però l'economia continua creixent a taxes elevades

03
La dinamització de la demanda interna no reverteix l'esforç d'internacionalització de l'empresa catalana

04
El sistema educatiu català, amb el repte de continuar avançant per arribar al de les regions més desenvolupades

Índex

1 Editorial	3
2 L'economia global es desaccelera al 2015, però Espanya creix per sobre de la mitjana	5
3 Perspectives de creixement de l'economia catalana	9
Requadre 1. Afecta l'evolució de la demanda nacional al creixement de les exportacions catalanes?	25
Requadre 2. Enquesta BBVA d'Activitat Econòmica a Catalunya: resultats del tercer trimestre de 2015	31
4 El nivell educatiu de la població a Espanya i Catalunya: 1960-2011	33
5 Quadres	41

Data de tancament: 20 de novembre de 2015

1 Editorial

Diversos factors recolzen que el creixement de Catalunya es mantingui elevat en els propers mesos, arribant fins al **3,3% al 2015 i al 2,4% l'any 2016**. Si es confirma aquest escenari, es crearien a l'entorn de **167 mil llocs de treball** en el conjunt dels dos anys.

La recuperació de l'activitat econòmica i la creació d'ocupació assoliren la velocitat màxima en el primer semestre de l'any. Ho feren recolzades tant en la demanda domèstica com en les exportacions i el turisme. En tot cas, quan es compara la contribució al creixement el que s'observa és una menor acceleració de la despesa de les famílies catalanes, que s'hauria vist compensada per un increment relatiu de les vendes de béns i serveis a l'exterior. En particular, **el turisme manté un bon comportament, que s'està veient afavorit per la demanda de visitants residents a Espanya**. Al seu torn, les exportacions de béns continuaren augmentant en la primera part de l'any, recolzades en les majors contribucions d'automòbils, béns d'equipament i aliments. En aquest sentit, es preveu que la tendència d'augment de pes de les vendes exteriors en la demanda agregada es mantingui en el temps, tot i la recuperació de la despesa interna. És a dir, encara que la crisi ha obligat moltes empreses catalanes a internacionalitzar-se, no és previsible que el major creixement de Catalunya porti a revertir aquest procés. Per exemple, d'acord al que es presenta en el Requadre 1 d'aquesta revista, un 46% de l'increment de les exportacions durant la crisi s'explica per la demanda domèstica. No obstant, l'impacte sembla asimètric, ja que en la recuperació l'efecte de la major despesa interna sobre les vendes a altres països no és significatiu.

El balanç de les dades més recents, i l'aparició d'alguns vents de cara recolzen un escenari de suau desacceleració, a taxes encara elevades, en línia amb el que ja preveia BBVA Research. Així, tant el model MICA-BBVA com l'Enquesta d'Activitat Econòmica (vegeu el Requadre 2) confirmen la **desacceleració en el creixement en el segon semestre, però en nivells elevats, amb taxes de creixement que podrien situar-se en el 0,6% t/t (a l'entorn del 2,5% en termes anualitzats)**. Les raons d'aquest menor dinamisme són variades, des d'una demanda global més dèbil que podria ser la causa del recent empitjorament en el comportament de les exportacions catalanes, fins a l'ajornament d'algunes decisions de consum i inversió relacionades amb la incertesa sobre les polítiques que s'implementaran en els propers mesos al conjunt d'Espanya, i particularment a Catalunya.

De fet, diversos factors permeten justificar que, tal i com ja s'esperava fa uns trimestres, en l'escenari base el creixement de Catalunya pugui mostrar una desacceleració major que en el conjunt d'Espanya. Un segon semestre de 2015 amb una demanda interna lleugerament menys dinàmica, que ja limita l'arrencada al 2016, el major pes de Llatinoamèrica en les vendes catalanes a països emergents, les dificultats per continuar incrementant la despesa turística dels estrangers o les limitacions per mantenir la política fiscal duta a terme en el primer semestre del 2015.

En el panorama econòmic internacional la revisió a la baixa de les taxes de creixement de les economies emergents (en particular, la Xina) i d'algunes economies desenvolupades podria afectar negativament la demanda de béns i serveis catalans. A primera vista, donat que les vendes a la Xina tenen un pes reduït en el conjunt de les exportacions (1,2% al 2014), l'impacte directe de la desacceleració podria ésser limitat. No obstant, la major exposició d'altres socis comercials (alguns mercats europeus importants, com Alemanya o França, o noves destinacions d'exportació com països emergents) podria derivar en un impacte superior¹. De fet, en els últims mesos es detecta una desacceleració de les vendes de béns i

1: Per més informació vegeu https://www.bbva-research.com/wp-content/uploads/2015/09/Observatorio-impacto-China-Grecia.vf_1.pdf

serveis (turisme) catalanes a l'exterior, que si es perllonga en el temps podria alentir el creixement més que a altres comunitats, menys obertes i que presenten un major dinamisme de la demanda interna.

És possible que una part de l'increment de la despesa en consum de les famílies catalanes en la recuperació s'hagi produït com a resultat d'una demanda potencial acumulada durant un llarg període d'incertesa. L'increment de dos dígits observat fins el primer trimestre de 2015 en algunes partides de la despesa privada, com la compra d'automòbils, és molt superior a la millora de la renda bruta disponible o la riquesa de les famílies. Més encara, la recuperació del consum ha estat desigual, augmentant a les llars amb ingressos mitjans o elevats, i mantenint-se o fins i tot reduint-se en les de menors recursos. L'esgotament d'aquesta demanda no satisfeta, concentrada en cert tipus de llars, farà que en els propers trimestres aquestes partides del consum exhibeixin augments més en línia amb els fonamentals que el suporten. Finalment, encara que ha revertit parcialment en les últimes setmanes, l'empitjorament relatiu de la percepció de risc sobre l'economia espanyola, producte de la incertesa política, ha suposat un augment del cost d'emissió del deute per al Tresor espanyol en relació amb l'italià. Si aquesta situació es manté o empitjora, tant l'economia espanyola com particularment la catalana podrien començar a afectar negativament al creixement i la creació de llocs de treball. En aquest sentit, és necessari arribar a consensos que tinguin com a finalitat l'interès general de la societat, que apostin per polítiques amb les que s'enforteixi el creixement i la creació d'ocupació, i que generin la major certesa possible.

S'espera que la recuperació continuï, i que l'economia segueixi mostrant taxes de creixement a l'entorn del 2,5% en termes anualitzats en els següents trimestres. Les raons que suporten això són, en primer lloc, el manteniment d'un entorn global prou favorable com per recolzar la continuïtat del procés expansiu. Així, encara que el creixement mundial es mantindrà per sota del seu terme mig històric tant al 2015 com al 2016, s'espera una moderada recuperació del mateix en els propers trimestres. D'especial importància serà el millor desenvolupament relatiu que s'espera de les economies desenvolupades, en particular, de l'europea. En segon lloc, el preu del petroli continua en nivells relativament baixos, el que hauria de contribuir a mantenir la competitivitat de les empreses catalanes i la renda disponible de les llars. Finalment, el canvi de to en les polítiques de demanda, en particular de la monetària, es consolida, i el Banc Central Europeu podria anunciar al desembre mesures addicionals que garanteixin una recuperació més intensa del crèdit i de la demanda interna, a més de la convergència a l'objectiu d'inflació.

Amb tot, l'escenari no està lliure de riscos. **De fet, la probabilitat d'ocurrència d'alguns d'ells s'ha incrementat** durant l'estiu. En particular, **l'execució pressupostària de les AA. PP.** és inconsistent amb assolir l'objectiu de dèficit del 4,2% del PIB. A més, Catalunya incomplirà l'objectiu de dèficit del 2015 i en absència de mesures addicionals també ho farà el 2016. Més enllà de les contínues desviacions respecte de les fites que presenten els comptes autonòmics, és necessari plantejar-se les accions que seran necessàries per reduir definitivament els desequilibris a mig i llarg termini. Mantenir la credibilitat sobre el control de les finances públiques i la confiança de les institucions europees és clau per a contenir el cost de finançament en una economia excessivament endeutada amb l'exterior.

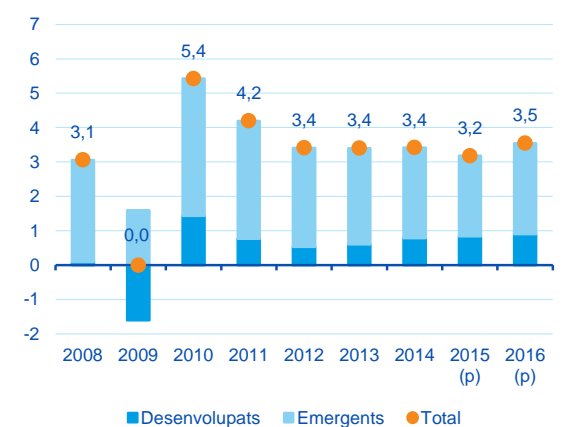
Per últim, **Catalunya té per davant diversos reptes, la solució dels quals facilitaria la convergència en renda amb les regions europees més avançades. En aquesta publicació s'analitza el de l'educació i la formació** en el capítol 4, i s'observa que si bé el nivell educatiu de la població catalana és similar al de la població espanyola, a això s'hi arriba amb un menor dinamisme de Catalunya en els últims anys. Per tant, la prioritat de les polítiques públiques hauria de ser implementar mesures que millorin l'eficiència en l'ús dels recursos destinats a l'educació, permetent arribar a resultats similars als que s'observen en els països més avançats.

2 L'economia global es desaccelera al 2015², però Espanya creix per sobre de la mitjana

D'acord amb les estimacions de BBVA Research³, en el tercer trimestre del 2015 el **PIB mundial augmentà a un ritme inferior al previst, però similar al de principis d'any (0,6% trimestral, 2,4% anual)**, el que hauria permès encadenar quatre trimestres de creixement inferior a la mitjana enregistrada entre 2010 i 2014. Aquesta evolució és deguda a la progressiva desacceleració dels principals països emergents, en un context en el que els dubtes sobre la fortalesa del cicle econòmic i l'estabilitat financera de la Xina han provocat un augment de les tensions financeres i noves correccions en els preus de les matèries primeres. **Com a conseqüència, el PIB mundial podria tancar 2015 amb un increment anual del 3,2%, el més reduït des de 2009** (Gràfic 2.1). La recuperació gradual dels països desenvolupats seria insuficient per compensar la moderació dels emergents, que si es confirmen les nostres previsions, tot just creixerien un 4% anual després d'haver-ho fet, en el terme mig dels cinc anys anteriors, per sobre del 5,5%.

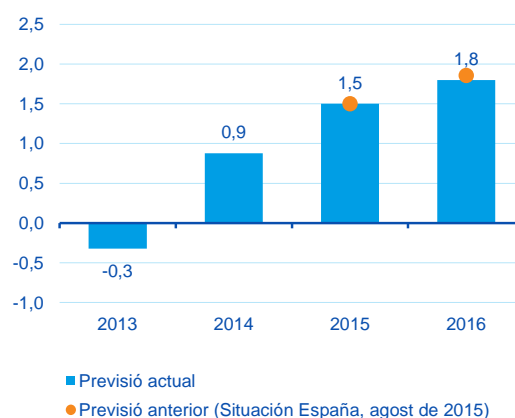
Les perspectives per 2016 són lleugerament més favorables, i com a resultat, el creixement mundial podria accelerar-se fins al 3,5%. No obstant, la intensificació de les tensions en alguns dels focus de risc amb major impacte global, com la desacceleració del sector manufacturer xinès i les seves repercussions en el cicle de primeres matèries i el comerç mundial, augmenten la incertesa i accentuen els riscos a la baixa per la recuperació dels països amb més dependència de la demanda i l'estalvi externs.

Gràfic 2.1
Creixement del PIB mundial (%)

(P) Previsió
Font: BBVA Research

Gràfic 2.2
Enquesta BBVA sobre l'activitat econòmica a Catalunya i creixement del PIB (dades CVEC)

Font: BBVA Research

Eurozona: resistència de la demanda domèstica i un BCE preparat per evitar una recaiguda de la inflació

A l'eurozona, la recuperació continua però no s'intensifica, tal i com es preveia fa uns mesos. El creixement trimestral del PIB s'estabilitza entre el 0,3% i el 0,4%, i per tant, el creixement anual podria continuar arribant fins a l' 1,5% l'any 2015. **La reducció del preu del petroli, tipus d'interès baixos i una recuperació incipient dels nous fluxos de crèdit privat suporten aquesta millora de la demanda**

2: Per més detalls, vegeu les publicacions Situación Global i Situación Europa de BBVA Research, corresponents al quart trimestre de 2015, disponibles aquí: <https://www.bbva.com/research/>

3: Estimació basada en l'indicador d'activitat global (GAIN) de BBVA Research. El detall metodològic es pot trobar a <http://bit.ly/1nl5Rln>

domèstica, particularment del consum. Sobre aquest punt, el BCE ja avançà que a partir de desembre es poden anunciar mesures addicionals que garanteixin una recuperació més intensa del crèdit i de la demanda interna, a més de la convergència dels preus cap a l'objectiu d'inflació.

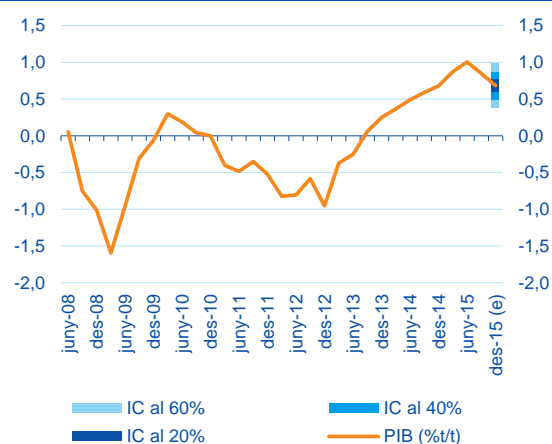
Tot i que **el balanç de riscos per al creixement de l'àrea segueix esbiaixat a la baixa**, tant per la incertesa sobre el dinamisme global com per la persistència d'elements de vulnerabilitat idiosincràtica (principalment, la inestabilitat política associada als processos electorals o el retard en la implementació de reformes estructurals a algunes economies), **el PIB de l'eurozona podria accelerar-se l'any 2016 fins a l'1,8%.**

A Espanya continua la recuperació, tot i la desacceleració en el curt termini

L'economia espanyola tancà el tercer trimestre de 2015 amb una lleugera moderació del creixement trimestral (fins al 0,8% t/t) que probablement continuarà en el quart trimestre (la previsió del model MICA-BBVA⁴ és del 0,7% t/t) (vegeu el Gràfic 2.3). Aquesta trajectòria és consistent amb els resultats de l'Enquesta d'Activitat Econòmica BBVA (EAE-BBVA)⁵, que continuen evidenciant una desacceleració de les expectatives de creixement (vegeu el Gràfic 2.4). Les raons d'aquest alentiment són variades, i entre elles s'inclouen l'empitjorament de les expectatives de creixement global (principalment als països emergents), l'esgotament d'alguns impulsos cíclics i l'aplaçament d'algunes decisions de despesa, donat l'intens calendari electoral.

Gràfic 2.3

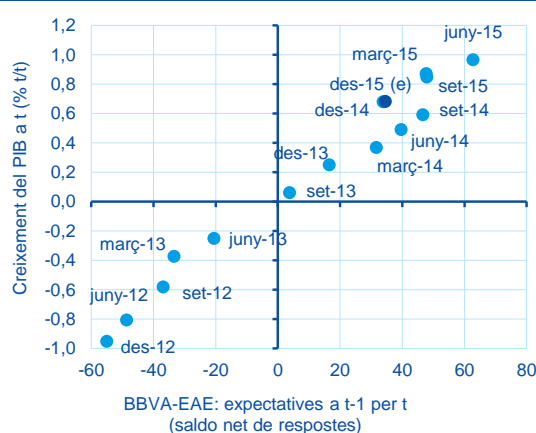
Espanya: creixement observat del PIB i previsions del Model MICA-BBVA (% t/t)

(e): estimació
Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 2.4

Espanya: creixement econòmic i expectatives dels participants en l'EAE-BBVA en el trimestre anterior

(e): estimació
Font: BBVA Research a partir d'INE

Tot i els condicionants exposats, les xifres de creixement esperades pel que fa a la resta d'any continuen sòlides (properes al 3,0% anualitzat), i es recolzen en elements tant externs com interns. Entre els primers, els reduïts **preus del petroli, la millora progressiva de la demanda europea i, per sobre de tot, la política monetària del BCE**, que propicia un context favorable de tipus de canvi de l'euro i de tipus d'interès.

Pel que fa als condicionants interns, cal destacar que **la recuperació de la demanda des de mitjans de 2013 no es recolza només en elements transitoris** (com els impulsos fiscals), sinó també en elements

4: Per més detalls sobre el model MICA-BBVA, vegeu Camacho, M. i R. Doménech (2010): "MICA-BBVA: A Factor Model of Economic and Financial Indicators for Short-term GDP Forecasting", BBVA WP 10/21, disponible a: <http://goo.gl/zeJm7g>

5: Per més detalls sobre l'Enquesta d'Activitat Econòmica BBVA (EAE-BBVA), vegeu el Requadre 1 de la revista Situación España corresponent al segon trimestre de 2014, disponible a: <http://goo.gl/epUinr>

estructurals que continuaran fomentant el creixement de l'activitat a mig termini. Entre aquests, cal incloure les reformes, però també els canvis en l'estructura productiva: per exemple, la reorientació de la inversió cap als components d'equipament i maquinària (suportada parcialment en un increment de l'estalvi empresarial) o l'increment de la presència de productes espanyols a l'exterior (motivat, en part, pel deteriorament dels mercats interns durant la crisi)⁶.

En resum, les dades de conjuntura més recents, juntament amb els canvis en l'entorn exterior i la política econòmica (principalment la monetària), consoliden les expectatives de creixement per al bienni 2015-2016. **Al 2015, l'activitat s'incrementarà en un 3,2% i al 2016 es desaccelerarà fins al 2,7%**, suficient per a crear un milió de llocs de treball en el conjunt del període i reduir la taxa d'atur fins al voltant del 20% (vegeu el Quadre 2.1)⁷.

Entrant en la composició del creixement, el suport de la política econòmica i la millora estructural dels fonaments, permeten avançar una **expansió sòlida de la demanda interna**. Amb tot, l'augment de la demanda final provocarà un rebot notable de les importacions, que probablement conduirà a una **aportació pràcticament nul·la de la demanda externa neta al creixement**.

Quadre 2.1.

Espanya: previsions macroeconòmiques

(% a/a excepte indicació en sentit contrari)	3T14	4T14	1T15	2T15	3T15 (e)	2014	2015 (p)	2016 (p)
Despesa en Consum Final Nacional	1,1	1,2	2,2	2,6	2,9	0,9	2,6	2,0
D.C.F Privada	1,4	1,8	2,5	2,9	3,2	1,2	2,9	2,5
D.C.F AA. PP.	0,2	-0,5	1,3	1,7	2,1	0,0	1,8	0,4
Formació Bruta de Capital	3,4	4,9	6,0	6,1	6,4	3,5	6,1	5,5
Equipament i Maquinària	7,4	8,1	8,1	9,6	9,6	10,6	8,9	6,3
Construcció	1,3	4,1	6,2	5,4	5,7	-0,2	5,6	5,0
Habitatge	0,6	2,5	2,9	3,3	3,5	-1,4	3,4	7,5
Altres Edificis i Altres Construccions	1,8	5,2	8,8	7,1	7,3	0,8	7,3	3,2
Demanda nacional (*)	1,8	2,0	2,9	3,2	3,6	1,6	3,3	2,6
Exportacions	6,4	6,5	5,9	6,2	3,9	5,1	5,2	5,2
Importacions	7,3	6,8	7,1	7,0	4,8	6,4	6,0	5,1
Saldo exterior (*)	-0,1	0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	0,1
PIB real a preus de mercat	-0,1	0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	0,1
PIB nominal a preus de mercat	1,5	1,8	3,1	3,6	3,9	1,0	3,7	4,7
Pro-memòria								
PIB sense inversió en habitatge	1,8	2,1	2,6	3,1	3,4	1,5	3,1	2,5
PIB sense construcció	1,8	1,9	2,3	2,9	3,2	1,5	2,9	2,5
Ocupació total (EPA)	1,6	2,5	3,0	3,0	3,1	1,2	3,0	2,9
Taxa d'atur (% de la Població Activa)	23,7	23,7	23,8	22,4	21,2	24,4	22,2	20,5
Ocupació total (equivalent a temps complert)	1,7	2,4	2,9	3,0	2,9	1,1	3,0	2,5

(*) Contribucions al creixement.

(e): estimació; (p): previsió.

Font: BBVA Research a partir d'INE i de Banc d'Espanya

6: Vegeu els Requadres 1 i 2 de la revista Situación España corresponent al quart trimestre de 2015, disponible a <https://goo.gl/tXQ1VC>

7: En el terme mig, l'ocupació creixerà a un ritme anual del 3,0% i la taxa d'atur se situarà a l'entorn del 20,5% a finals de 2016.

L'escenari no està exempt de riscos

Encara que l'economia espanyola continua creixent a un ritme saludable, persisteixen alguns riscos externs i interns. Entre els primers, es detecten més riscos per **la desacceleració de les economies emergents (principalment a la Xina)**. I simultàniament, en algunes d'aquestes economies, la incertesa sobre la resposta als canvis de la política monetària per part de la Reserva Federal. D'altra banda, els riscos geopolítics persisteixen.

A nivell domèstic, la probabilitat que el dèficit públic es redueixi fins al 4,5% del PIB a finals d'any, superant l'objectiu d'estabilitat, continua essent elevada⁸. Desviacions superiors a les previstes implicarien desplaçar una major part de l'esforç de consolidació cap a 2016 i podrien afectar la recuperació de la demanda interna. Mantenir la credibilitat sobre el control de les finances públiques afavoreix directament la confiança de les institucions europees i, per tant, la capacitat de contenir el cost de finançament d'una economia excessivament endeutada amb l'exterior. Finalment, la incertesa en l'entorn polític pot començar a tenir un major impacte en les decisions d'empreses i famílies. Fins el moment, el deteriorament de les variables financeres és moderat i només relatiu. Un compromís amb la legalitat i amb impulsar mesures que millorin el funcionament dels mercats de béns i serveis reduiria aquesta incertesa.

8: Vegeu la Secció 3 i el Requadre 3 de la revista Situación España corresponent al quart trimestre de 2015, disponible a: <https://www.bbvarsearch.com/public-compuesta/situacion-espana-cuarto-trimestre-de-2015/>

3 Perspectives de creixement de l'economia catalana

La economia catalana es modera, després d'una forta acceleració en el primer semestre

D'ençà que al mes de juny es va publicar l'anterior número de Situació Catalunya⁹, diversos factors han incidit sobre el comportament de l'economia catalana. En l'entorn exterior, s'han revisat a la baixa les previsions de creixement de l'economia mundial. Val a dir que això és conseqüència d'un **comportament pitjor del previst a les economies emergents, mentre que l'escenari és de moderada acceleració per als països desenvolupats**. En particular, s'espera que **el PIB de la UEM creixerà un 1,5% l'any 2015 i un 1,8% al 2016**. Amb tot, persisteixen els dubtes sobre la solidesa de la recuperació (a Europa i fora d'aquesta) i el BCE ja ha anunciat que podria prendre noves mesures. En conjunt, això implica que a la UEM els tipus d'interès es mantindran en mínims històrics, i que l'euro es depreciarà addicionalment sobre allò que es preveia fa tres mesos.

L'economia catalana hauria assolit la seva velocitat màxima en el primer semestre del 2015, i el creixement s'està moderant en el tercer i quart trimestres de l'any. De fet, el canvi de direcció sembla marginalment més marcat en el cas de l'economia catalana que per al conjunt d'Espanya, on l'arrencada de l'any no va ser tan forta, però ara s'estaria observant un dinamisme lleugerament superior. Alguns factors del suport del creixement de la demanda interna en la primera part de l'any es mantenen: baixos costos de finançament, reducció del cost energètic com a conseqüència de la caiguda del preu del petroli, augment de la renda disponible per la rebaixa de l'IRPF (gener i juliol de 2015) però d'altres semblen començar a perdre tracció. Entre els últims, la confiança, o la política fiscal –després d'un primer semestre relativament expansiu-. **A Catalunya, tots aquests factors haurien tingut un efecte més marcat al primer semestre, i ara que s'esgoten, també s'observa una desacceleració marginalment més acusada.**

En els propers trimestres, es preveu que es dinamitzi l'activitat dels principals socis comercials, tot i que aquesta acceleració serà lleugerament inferior a la que es preveia al mes de juny. En tot cas, **la dècima de menor creixement de la UEM podria veure's compensada per la política monetària més expansiva del BCE i un preu del petroli inferior.** Aquests dos aspectes estarien ja tenint un impacte positiu en l'activitat, al 2015 i 2016, i previsiblement seran un suport per a les exportacions catalanes, però encara no s'està fent efectiu. En el terreny domèstic, la demanda interna perd força, però encara lidera el creixement. El context és bàsicament favorable a una demanda interna dinàmica, per la creació d'ocupació, la rebaixa de la pressió fiscal i l'absència de pressions inflacionistes, a la que es sumen l'increment previst de la riquesa immobiliària i uns tipus d'interès històricament baixos, que impulsaran el consum de les famílies.

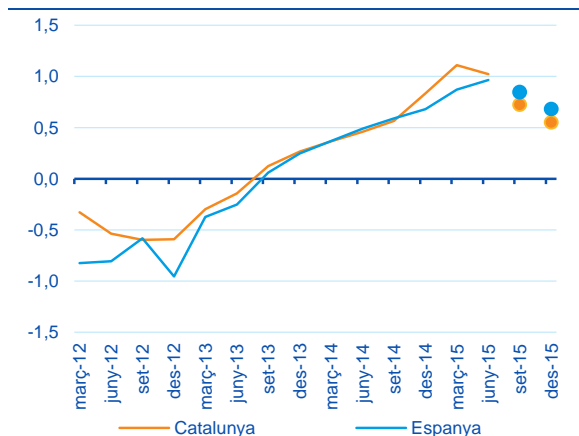
La informació més recent, sintetitzada en el model MICA-BBVA per l'economia catalana (vegeu el Gràfic 3.1) i l'enquesta que BBVA fa a la seva xarxa d'oficines a la comunitat (vegeu el Gràfic 3.2), reflecteixen la desacceleració de l'economia catalana. Així, el PIB de Catalunya podria passar de créixer un 1,1% t/T CVEC de mitjana en el primer semestre del 2015, a un 0,6% en el segon.

En conjunt, el creixement del PIB de Catalunya es revisa a la baixa en una dècima tant al 2015 com al 2016, fins al 3,3 i 2,4% respectivament. Això implica que, en el conjunt del bienni, l'economia catalana podria créixer a un ritme similar al l'espanyola (3,2% al 2015 i 2,7% al 2016).

9: Vegeu, <https://www.bbvaerearch.com/public-compuesta/situacion-cataluna-primer-semestre-2015/>

Gràfic 3.1

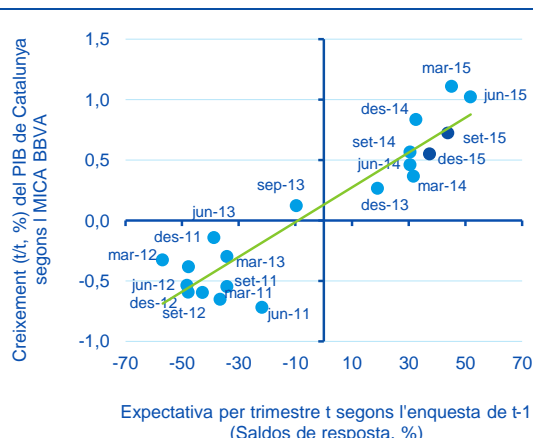
Catalunya i Espanya: creixement del PIB trimestral d'acord amb els models MICA-BBVA (% t/t, CVEC)

Font: BBVA Research

Gràfic 3.2

Enquesta BBVA sobre l'activitat econòmica a Catalunya i creixement del PIB (dades CVEC)

Nota: un saldo positiu indica un augment de l'activitat

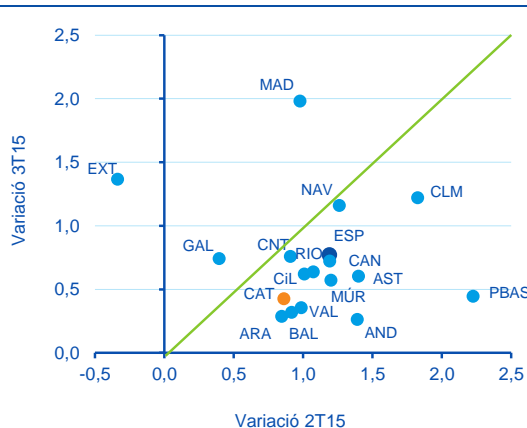
Font: BBVA

El consum privat es debilita

Els principals indicadors del consum a Catalunya suggereixen que les llars catalanes estan moderant el ritme de creixement de la despesa, després d'haver experimentat un fort creixement en el primer trimestre. L'augment de la renda disponible de les famílies, la millora de la percepció sobre la situació econòmica i l'augment de les noves operacions de crèdit continuen estimulant el consum, però les últimes dades mostren que l'impacte d'aquests impulsos no estaria sent tan efectiu com a principis d'any. **L'indicador sintètic del consum regionalitzat de BBVA Research** mostra que el consum privat a Catalunya estaria evolucionant per sota de com ho està fent al conjunt d'Espanya al segon i tercer trimestre (vegeu el Gràfic 3.3 i el Quadre 3.1). Segons l'Enquesta de BBVA, **les vendes estarien evolucionant positivament, encara que la visió sobre el que va succeir en el tercer trimestre no és tan optimista** com en els anteriors (vegeu el gràfic 3.4).

Gràfic 3.3

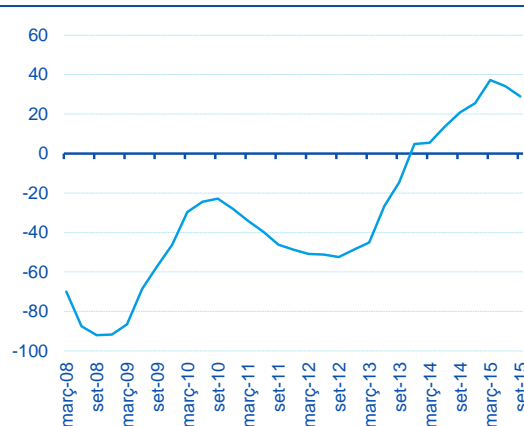
Indicador sintètic de consum regionalitzat (t/t, CVEC, %)

Font: BBVA Research a partir de DGT, INE i Datacomex

Gràfic 3.4

Enquesta BBVA a Catalunya: evolució de les vendes (Saldo de Respostes, %, CVEC)

Nota: Saldos positius indiquen un augment de les vendes

Font: BBVA

Quadre 3.1

Catalunya y Espanya: evolució dels principals indicadors de consum

	Matriculacions de vehicles		Vendes minoristes		Í. d'Activitat en els Serveis		Import. béns de consum(*)	
	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya
1T14	-0,7	5,5	0,5	-0,1	-0,3	0,6	-2,1	1,4
2T14	14,1	13,5	0,9	1,2	1,3	0,7	6,1	7,0
3T14	-5,9	-6,8	0,9	0,4	0,6	0,8	-1,5	-0,4
4T14	14,1	9,3	1,3	0,9	1,9	1,1	5,4	4,5
2014 (a/a)	17,3	18,4	1,4	0,8	2,7	2,4	10,6	14,9
1T15	9,9	13,2	0,8	1,0	1,6	0,8	7,6	7,8
2T15	-0,4	-1,8	0,3	0,5	1,6	1,9	3,3	0,9
3T15	0,4	1,5	0,6	1,2	1,3	1,1	2,6	1,8
2015(**)	21,7	19,8	3,4	3,4	6,0	4,4	18,1	16,2

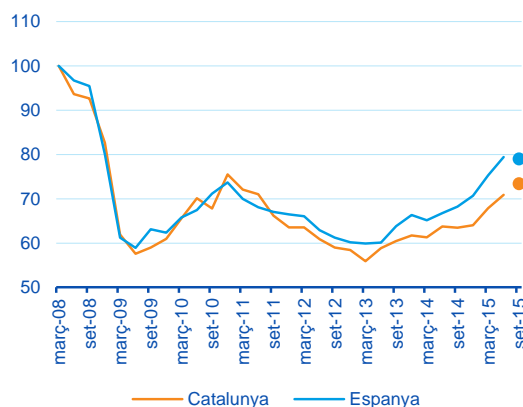
Font: BBVA Research a partir d'INE i Datacomex

Recuperació de la inversió en béns d'equipament

Per la seva part, la inversió en béns d'equipament arrossega evoluciona amb un dinamisme inferior al del conjunt de l'economia espanyola. Això es pot observar a partir de dos indicadors: amb dades fins al mes d'agost, en el tercer trimestre de 2015 les importacions de béns d'equipament podrien créixer més a Catalunya (3,6% t/t, CVEC) que al conjunt d'Espanya (-0,5% t/t), però després d'acumular un diferencial negatiu en els quatre trimestres anteriors. Entre 2T14 i 2T15, aquestes compres de l'exterior s'incrementaren en un 11% (CVEC) a Catalunya, front a un 19% al conjunt d'Espanya (veure el gràfic 3.5). D'altra banda, les respostes a l'Enquesta BBVA sobre l'evolució de la inversió industrial a Catalunya tornen a assenyalar al sector industrial com una de les parts dèbils del creixement regional. Els saldos positius en aquesta qüestió són inferiors als que s'observen en altres variables, molt propers a la neutralitat en els últims dos anys (veure el Gràfic 3.6) i, addicionalment, només superen als del sector de la construcció.

Gràfic 3.5

Catalunya i Espanya: importacions de béns d'equipament (mar-08=100, CVEC, nominals)

Font: BBVA a partir de Datacomex

Gràfic 3.6

Enquesta BBVA a Catalunya: evolució de la inversió industrial (saldo de respostes, %, CVEC)

Nota: Saldos positius indiquen un augment de la inversió
Font: BBVA Research a partir de DGT, INE i Datacomex

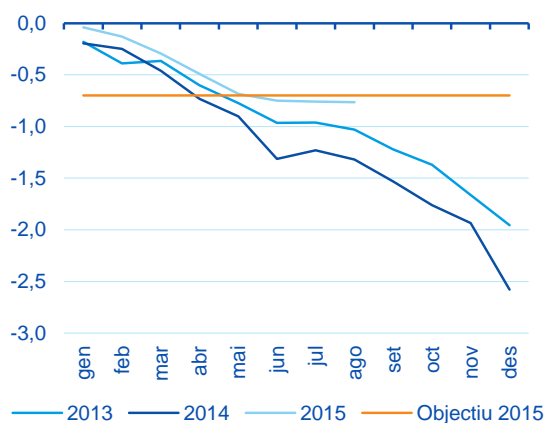
Correcció de la despesa pública insuficient per assolir els objectius d'estabilitat

Les dades conegudes d'execució pressupostària (fins al mes d'agost) confirmen que **els ingressos evolucionen d'acord amb les previsions del govern de la Generalitat per al conjunt de 2015, creixent per sobre del 6%**, el que és consistent amb el comportament dels lliuraments a compte per la participació en els tributs estatals. Per contra, **la despesa s'ha mantingut pràcticament estable, tot i la millora que suposa la correcció de la càrrega d'interessos**, derivada de la millora de condicions de la nova facilitat financera. Com a resultat, al mes d'agost la **Generalitat de Catalunya acumulava un dèficit del 0,8% del PIB regional**, mig punt per sota de l'observat a l'agost de 2014 (vegeu el Gràfic 3.7).

Pel que fa a la política d'endeutament de l'any 2015, la Generalitat es continua finançant exclusivament mitjançant els mecanismes de liquiditat articulats per l'Estat, i continua reduint la seva exposició a préstecs a i valors de llarg termini. Amb tot, Catalunya es manté com la tercera comunitat més endeutada en termes del PIB: en acabar el segon trimestre de 2015, el deute de la Generalitat arribà al 32,8% del PIB regional, i més del 55% d'aquest corresponia al FLA.

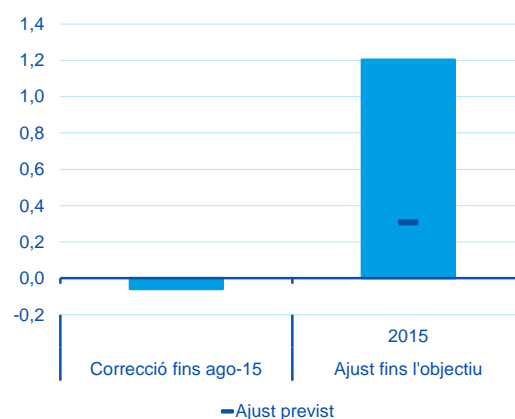
Den el futur, si els ingressos i les despeses mantenen el ritme d'execució observat fins a l'agost, el dèficit de la Generalitat es situaria a finals d'any molt per sobre del -0,7% del PIB que marca l'objectiu d'estabilitat. El Gràfic 3.8 mostra com **la correcció de la despesa primària fins al mes d'agost és insuficient per aconseguir acabar 2015 complint amb l'objectiu**, fins i tot descomptant l'efecte del *one-off* de la recent demanda de reclassificació de les col·laboracions publico-privades d'anys anteriors (que afegeixen 0,6 o.p. al dèficit de 2015). Això fa que novament es traslladi la pressió de la consolidació fiscal cap als propers anys.

Gràfic 3.7
Generalitat de Catalunya: capacitat / necessitat de finançament (% PIB regional)

Font: BBVA Research a partir de MINHAP

Gràfic 3.8
Generalitat de Catalunya: ajust de la despesa primària (p.p. del PIB regional)

(*) Exclòs l'efecte *one-off* de la reclassificació de les col·laboracions publico-privades

Font: BBVA Research a partir de MINHAP

Es consolida la recuperació de l'activitat al sector immobiliari

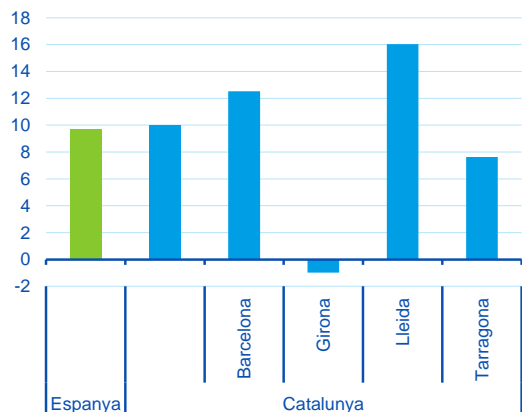
El mercat immobiliari català continua la recuperació, i tant la demanda com l'oferta mostren una evolució similar a l'observada al conjunt d'Espanya. **De fet, les últimes dades mostren un major dinamisme de la demanda en el segon trimestre de l'any.** Com a resposta, el preu de l'habitatge va mostrar un increment interanual per primera vegada, després d'haver caigut de forma continuada durant set anys i de dos trimestres d'estabilitat. Per la seva part, la iniciació d'habitatges continua recuperant-se des de nivells mínims, tot i que el creixement podria ser més dèbil en el tercer trimestre.

En el primer semestre del 2015, les vendes d'habitatge a Catalunya creixeren un 10% respecte al mateix període de l'any anterior, similar a l'observat en el conjunt del territori de l'Estat (9,7%). La millora fou possible per l'augment de les vendes als residents a Catalunya (+13,6%, vs. 12,5% a Espanya), mentre que les vendes a residents en altres CC. AA. experimentaren una major caiguda (-11,7% a/a, front a -8,6% a Espanya), amb una caiguda important en el segon trimestre de 2015. Finalment, va créixer la demanda estrangera va tornar a augmentar (+3,2% a/a en el semestre), el que significa una desaceleració front a períodes anteriors, i clarament per sota del +10,9% a/a de les transaccions d'estrangers al conjunt d'Espanya. Per províncies, el creixement de la primera meitat de l'any fou molt superior a Lleida (+16,0% a/a) i Barcelona (+12,5%), mentre que a Tarragona l'increment fou del 7,6% i a Girona es varen reduir en un 1,0% (vegeu el Gràfic 3.9).

Aquesta recuperació de la demanda ha permès que els preus creixin un 1,4% a/a en el segon trimestre. Això suposa el primer augment després de 27 trimestres consecutius de reducció, i es dona després de dos trimestres consecutius d'estabilitat. Com a resultat, les dades del Ministeri de Foment mostren que a Catalunya, en el primer semestre els preus de l'habitatge es varen incrementar en un 0,6% a/a, gairebé equivalent al 0,5% del conjunt d'Espanya. Per demarcacions, Lleida (+3,3%) i Barcelona (+0,5%) són les responsables de l'augment de preus en el semestre, mentre que aquests semblen no haver arribat encara a Tarragona (-0,8%) i Girona (-0,1%).

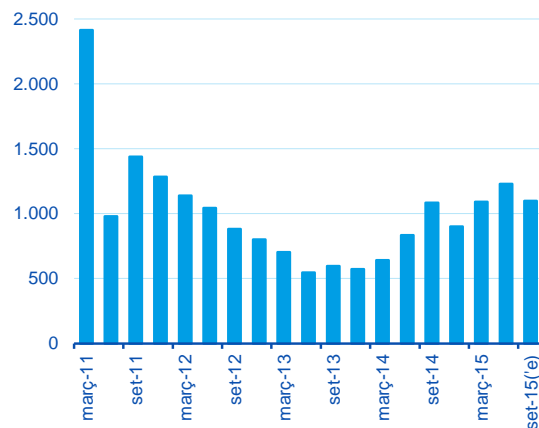
La millora de la demanda està permetent **que l'activitat continuï la recuperació iniciada al 2014, però la construcció residencial a Catalunya es mou encara en nivells mínims.** Les dades del visats d'obra nova publicats pel Ministeri de Foment mostren un creixement notable en el segon trimestre, però amb informació fins al mes d'agost s'espera una desaceleració en el tercer (vegeu el Gràfic 3.10). Com a resultat, en el vuitè mes de 2015 els visats s'haurien incrementat en un 24,9% front als realitzats en el mateix període de l'any anterior (+27,6 a Espanya). El nombre de visats es duplicà a Tarragona i mostrà importants increments a Barcelona (+36,0%) i Girona (+148%), mentre que es va reduir notablement a Lleida (-49,6%).

Gràfic 3.9
Creixement de les vendes d'habitatges (a/a, %)

Font: BBVA Research a partir de Ministeri de Foment

Gràfic 3.10
Visats d'obra nova d'habitatge a Catalunya (CVEC)

(*) Exclòs l'efecte one-off de la reclassificació de les col·laboracions publico-privades

Font: BBVA Research a partir de MINHAP

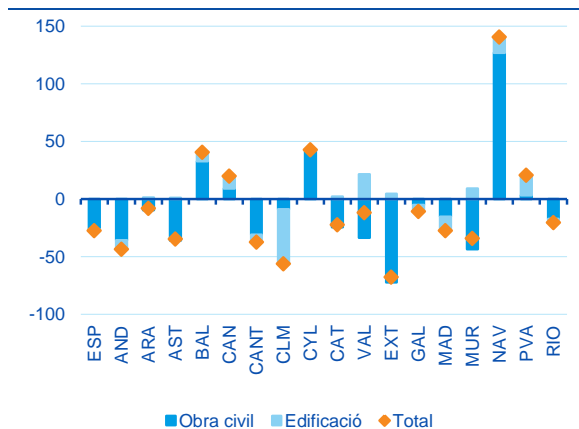
La recuperació de la licitació d'obra pública se'n ressent tot i la millora en la part central de l'any

Després d'iniciar l'any amb una forta contracció en el primer semestre (-50,5% a/a), la licitació d'obra pública a Catalunya experimenta una recuperació important, però insuficient per a compensar aquesta arrencada d'any. Així, **en l'acumulat dels nou primers mesos l'import licitat d'obres públiques es redueix en un 22,4% a/a front al mateix període de l'any anterior, una correcció lleugerament inferior a la experimentada en el conjunt d'Espanya (-27,5%)**. Aquesta reducció fou conseqüència de la contracció de l'obra civil (-35,9%), ja que l'import de les obres licitades d'edificació creixé en un 6,6% front al mateix període de 2014 (vegeu el Gràfic 3.11). Principalment, l'obra licitada es concentra a la xarxa de ferrocarrils (19% de l'import total licitat en el període), a obres hidràuliques (16%) i a la construcció i millora de carreteres (15%). El gruix de les obres es realitzen a la província de Barcelona (78,7%), mentre que a Tarragona, Lleida i Girona s'hi destina, respectivament, un 12,0%, un 5,0% i un 4,3% del total ja licitat.

Tots els organismes redueixen la seva licitació en termes interanuals en els tres primers trimestres de l'any: l'Estat en un 38,2%, i els ens territorials (un 14,7%) (vegeu el Gràfic 3.12).

Gràfic 3.11

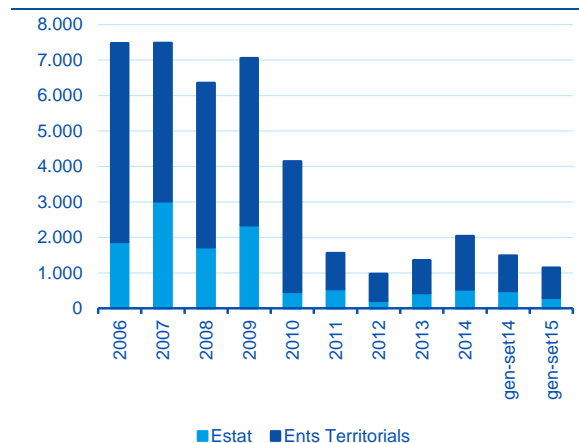
Import de l'obra pública licitada, per tipus d'obra: contribucions al creixement (gen-set 15 vs. Gen-set-14)

Font: BBVA Research a partir de Ministeri de SEOPAN

Gràfic 3.12

Visats d'obra nova d'habitatge a Catalunya (CVEC)

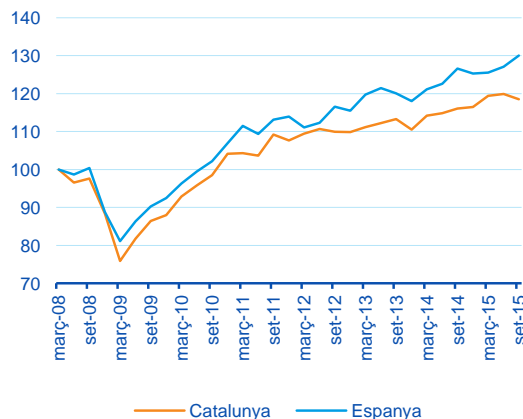

Font: BBVA Research a partir de Ministeri de SEOPAN

Després d'un primer semestre favorable, les exportacions es podrien contraure en el tercer trimestre

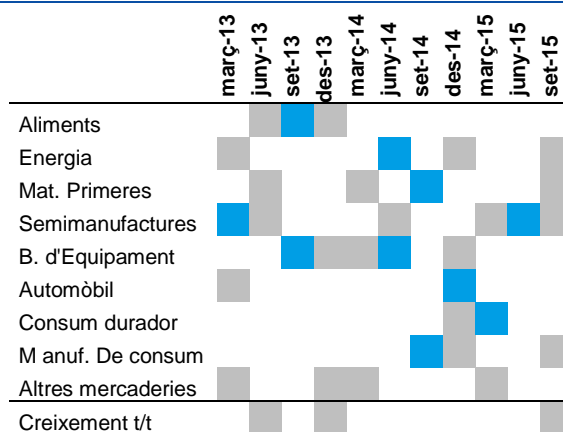
Després de sis trimestres de creixement dèbil però continuat de les exportacions catalanes (mesurades en termes reals) la informació disponible assenyalava que en el tercer trimestre les vendes a l'estranger es van reduir en un 1,2% t/t CVEC (+2,4% per al conjunt d'Espanya). Com a resultat, el creixement mig de les exportacions en els tres trimestres de 2015 és del 0,6% després de creixement un 2,5% t/t en 1T15 però desaccelerar-se progressivament durant l'any. Per contra, les exportacions espanyoles mostren un comportament contrari, amb una acceleració progressiva al llarg de l'any (+1,3% t/t de terme mig). (vegeu el Gràfic 3.13). De fet, les exportacions nominals augmenten només un 0,5% t/t CVEC de terme mig en els tres primers trimestres de l'any: La forta caiguda de l'energia en el trimestre fa que aquest sector s'afegeixi als de primeres matèries i altres mercaderies com a components que frenen les vendes a l'exterior en el conjunt de l'any, mentre que només aliments i béns d'equipament (+2,7% i +2,3% t/t CVEC, respectivament, de terme mig) mostren un lleument favorable en el trimestre Gràfic 3.14.

Gràfic 3.13
Catalunya i Espanya: exportacions reals de béns a l'estranger (1T08=100, CVEC)

Font: BBVA Research a partir de Datacomex

Gràfic 3.14
Catalunya: creixement (t/t, CVEC) de les exportacions nominals per sectors

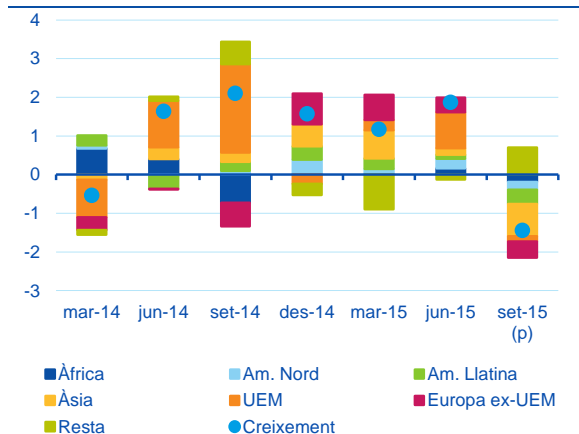
(*)Un color blau (gris) implica un creixement 0.75 desviacions estàndar per sobre (sota) de la mitjana del sector des de l'inici de la recuperació de les exportacions (2T09)
Font: BBVA Research a partir de Datacomex

L'anàlisi per destinacions permet aclarir una mica què està succeint amb les vendes a l'estranger. Així, mentre que la reducció del cost energètic estaria impulsant el flux exportador des de mitjans de 2014, i **la recuperació de l'àrea de l'euro seria el suport principal per al creixement de les vendes catalanes, la contracció dels països emergents i el pitjor comportament de l'Europa ex-UEM justifiquen que aquest territoris contribueixin negativament en l'últim trimestre**¹⁰ (vegeu el Gràfic 3.15). L'esperada millora de les principals economies de la UEM, per tant, podrien actuar de suport per al sector exportador en propers trimestres, tot i que no està clara la capacitat per a compensar l'empitjorament que, temporalment, es pugui produir en les vendes a països emergents.

L'anàlisi per contingut tecnològic de les vendes de productes industrials mostra també uns resultats similars, que donen peu a un cert optimisme en el comportament de les vendes més a mig termini, si es manté la contribució preponderant dels productes amb contingut tecnològic mig-alt (vegeu el Gràfic 3.16).

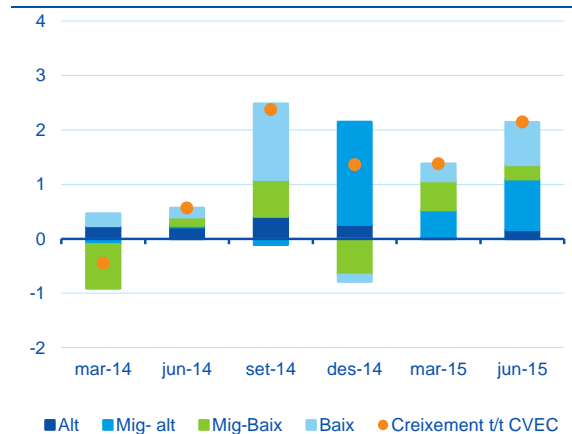
10: Amb informació fins al mes d'agost

Gràfic 3.15
Catalunya: Creixement de les exportacions i contribució per destinació (% t/t, CVEC)

Previsió per 3T15 realitzada amb informació fins al mes d'agost.
Font: BBVA Research a partir de Datacomex

Gràfic 3.16
Catalunya: creixement de les exportacions de productes industrials i contribucions en funció del contingut tecnològic (% t/t, CVEC)

(*Un color blau (gris) implica un creixement 0.75 desviacions estàndar per sobre (sota) de la mitjana de la mitjana del sector des de l'inici de la recuperació de les exportacions (2T09)
Font: BBVA Research a partir de Datacomex

Les importacions, al seu torn, tornen a incrementar-se en el tercer trimestre (en aquest cas, un 1,5% t/t CVEC en termes reals). Això suposa una **desacceleració de mig i un punt, respecte dels creixements trimestral del segon i primer trimestres, el que estaria en línia, principalment, amb el comportament del consum privat català**. De fet, son els béns de consum durador i les manufactures de consum (dos trimestres de caiguda en ambdós casos) els que justifiquen aquest menor comportament, encara que la millora dels aliments justifica que en l'agregat dels béns de consum no s'observi una contracció (veure el Quadre 3.1), mentre que les de béns d'equipament es desacceleren però continuen creixent (veure el Gràfic 3.6). Les importacions d'automòbils són les que mostren un millor comportament, però en aquest cas, Catalunya actua com a porta d'entrada dels productes cap a Espanya i no estarien tant lligades a la demanda interna de la comunitat.

Com a resultat d'aquesta evolució dels fluxos amb l'exterior, el saldo amb l'estranger fou d'11.900 milions d'euros, equivalent a un 6% del PIB regional. D'aquesta manera, continua l'empitjorament del saldo iniciat l'any passat. El dèficit comercial de Catalunya amb l'estranger, per tant, sembla lligat a la recuperació, i podria estar-se iniciant un patró similar a l'observat en el període expansiu anterior.

El turisme a Catalunya, abocat a un nou rècord de visitants i pernoctacions

2015 tornarà a ser un bon any turístic. Fins al mes de setembre, el nombre de visitants entrats a hotels ja supera els 13,1 milions, i el de pernoctacions, els 38,7milions. Si la tendència esperada es manté, els visitants entrats a hotels podria superar els 17,6 milions aquest any, i les pernoctacions en aquests establiments, apropar-se al 51,8 milions. És a dir, augments a l'entorn del 5% i del 3%, respectivament, en el conjunt de l'any. Amb tot, s'observen alguns canvis respecte al que s'observava en anys anteriors.

Així, l'augment de visitants i pernoctacions és degut a un major nombre de visitants residents a Espanya (inclosos els viatges dels catalans) i està esperonat per la recuperació de la demanda interna: les entrades a hotels passen de créixer un 6,6% al 2014 a un creixement esperat del 9,9% aquest any, i les pernoctacions, d'augmentar un 7% a fer-ho un 14%. Per contra, els visitants estrangers es desacceleren per tercer any consecutiu, i podrien incrementar-se només en un 1,6%, mentre que les pernoctacions hoteleres d'aquest col·lectiu s'estanquen. Així, actualment els estrangers acumulen dos terços de les pernoctacions a hotels a

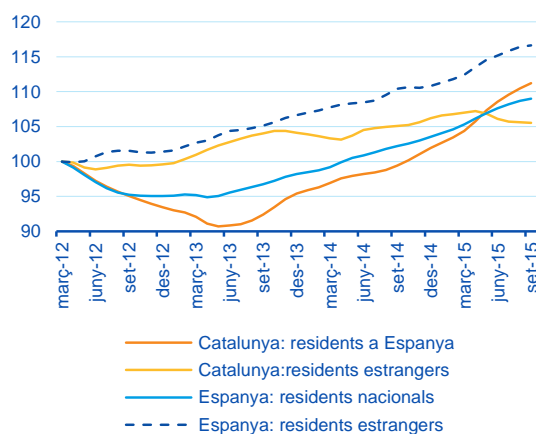
Catalunya, mentre que a principis de 2013 eren responsables de tres quartes parts de les pernoctacions a hotels.

La foto és una mica més evident en el tercer trimestre. Fins al mes de setembre, les pernoctacions dels visitants nacionals haurien tornar a incrementar-se (un 4,8% t/t CVEC) mentre que les dels estrangers haurien tornat a disminuir per tercer trimestre consecutiu. Això hauria limitat el creixement de la despesa turística total en el tercer trimestre, quan es va reduir en un 1,7 t/t CVEC, front als creixements del 0,2 i el 0,8% observats en el primer i segon trimestre. Al mal comportament de mercats com el rus o l'alemany, amb contribucions trimestrals negatives en els tres últims trimestres, s'hauria sumat França amb una disminució del 3,5% t/t CVEC dels viatgers entrats a hotels

En definitiva, la bona evolució del turisme en l'any 2015 sembla clarament lligada a l'evolució de la demanda interna espanyola i catalana, mentre que el turisme exterior podria estar mostrant símptomes d'esgotament. Un escenari més benigne en els mercats d'origen, la depreciació de l'euro i l'abaratiment del preu del petroli recolzen comportaments més favorables d'aquest sector, tot i que l'estabilitat que s'observa en el nombre de visitants estrangers obliga a para atenció davant d'un risc d'esgotament.

Gràfic 3.17

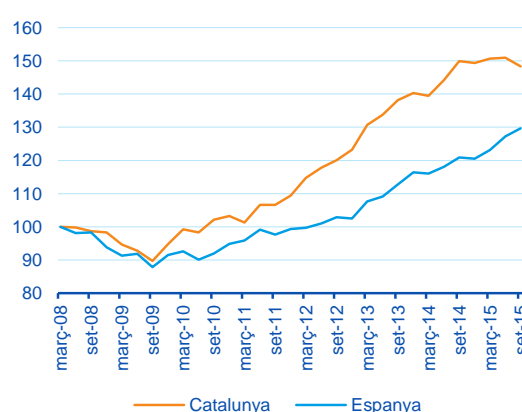
Catalunya i Espanya: visitants entrats a hotels segons la residència (mar-12=100)

Previsió per 3T15 realitzada amb informació fins al mes d'agost.
Fuente: BBVA Research a partir de Datacomex

Gràfic 3.18

Catalunya i Espanya: evolució de la despesa turística dels estrangers (mar 08 = 100)

Font: BBVA Research a partir d'INE

La construcció, la indústria manufacturera i el comerç desacceleren la creació d'ocupació a Catalunya

D'acord amb les dades subministrades per la Seguretat Social, **en el segon semestre s'estaria desaccelerant el nombre d'afiliats. Amb tot, després de reduir-se el creixement del nombre d'afiliats a la meitat en el tercer trimestre, la informació del mes d'octubre permet preveure que en els últims tres mesos l'ocupació encara es mantindrà forta.** El canvi de comportament entre el primer i el segon semestre s'explica per tres comportaments diferenciats.

En primer lloc, **l'esgotament de l'impuls de despesa pública previ a les eleccions locals, que permeté contribucions elevades del sector públic a l'ocupació.** En aquest punt, es pot notar que la coincidència d'eleccions locals i autonòmiques a bona part d'Espanya comporta que la contribució del sector públic mostri un perfil més descendent (i des d'un punt més alt) a Espanya. Això hauria quedat suavitzat a Catalunya pel diferent calendari de les eleccions autonòmiques. En segon lloc, **la indústria i la construcció perden inèrcia.** La primera com a conseqüència d'una debilitat de les exportacions que es trasllada a un

índex de producció industrial que avança només de forma moderada, i la segona com a conseqüència tant de la disminució de la licitació d'obra pública com d'un menor ritme d'iniciació d'habitatges. Finalment, la desacceleració de la demanda interna es tradueix en una contribució lleugerament inferior del comerç (vegeu el Quadre 3.3).

Quadre 3.1

Catalunya i Espanya: Contribucions sectorials al creixement de l'afiliació a la Seguretat Social (t/t, CVEC)

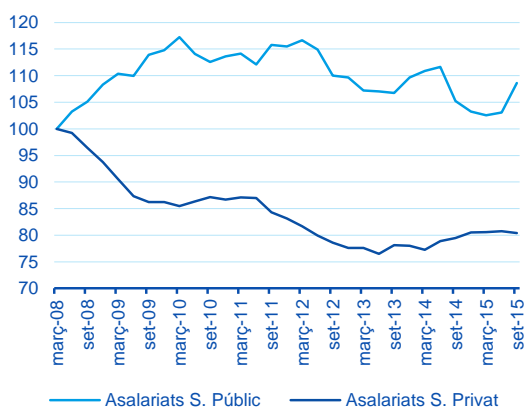
	Catalunya				Espanya			
	1T15	2T15	3T15	4T15	1T15	2T15	3T15	4T15
Agricultura	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,0
Ind. Extractives i energia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Manufactures	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Construcció	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Comerç, transport i repar.	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Hostaleria	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Comun., Financ. i serv. immob.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Activ. Profess	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Serv. Públics	0,2	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1	0,0	0,1
Serv. Socials i artístics	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resta (inclou llar)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Total	1,1	1,0	0,5	0,7	1,0	1,1	0,3	0,6

Font: BBVA Research a partir de Seguretat Social

La informació subministrada per l'Enquesta de Població Activa mostra lleus diferències amb que reflecteix la Seguretat Social. En primer lloc, l'ocupació assalariada del sector privat no estaria augmentant EPA el motor del creixement dels assalariats hauria deixat de ser el sector privat Així, mentre que en l'any 2015, essent el sector públic el que estaria recolzant la millora (vegeu el Gràfic 3.19). En segon lloc, la taxa d'atur evoluciona més favorablement (vegeu el Gràfic 3.20), però donat que el creixement de l'ocupació, el millor comportament relatiu s'explica per una major caiguda dels actius.

Gràfic 3.19

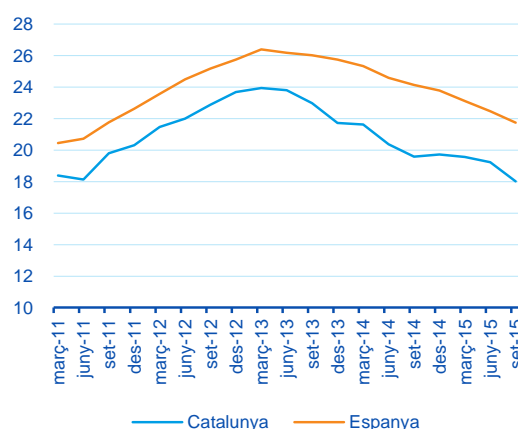
Catalunya: Assalariats del sector públic i del sector privat en la crisi (1T08 = 100, CVEC)

Font: BBVA Research a partir d'EPA

Gràfic 3.20

Catalunya i Espanya: taxa d'atur (% , CVEC)

Font: BBVA Research a partir d'EPA

Escenari 2015-2016: Lleu desacceleració del PIB català de cara al 2016

Com ja s'avançava en la introducció d'aquesta secció, les innovacions incorporades a l'escenari des del mes de juny són relativament menors, i l'economia catalana s'està desaccelerant d'acord amb el que estava previst un cop s'esgoten alguns dels impulsos que donaven suport a l'activitat, i especialment a la demanda interna, en els primers trimestres de l'any. **Així el creixement del PIB de Catalunya es revisa a la baixa, però només en una dècima, tant al 2015 com al 2016. Ara, la previsió és que l'activitat augmenti en un 3,3% al 2015, i que ho faci en un 2,4% al 2016. Això permetria crear 167 mil llocs de treball en el bienni, i reduir la taxa d'atur fins al 14,5% a finals de 2016.** És a dir, rebaixar-la en més de cinc punts des de 2014.

En tot cas, l'expansió de l'activitat continua recolzada en els mateixos elements externs i interns que fins ara, però alguns d'aquests factors, particularment interns, podrien anar perdent força progressivament.

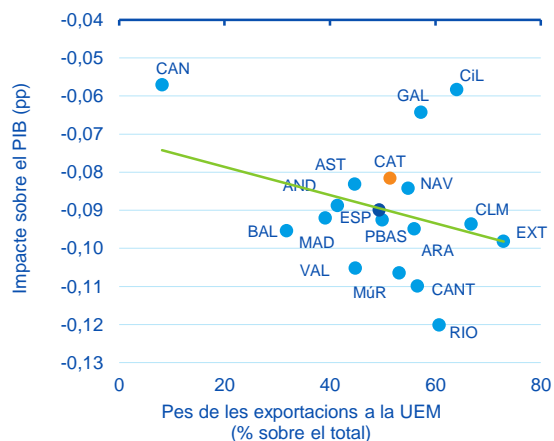
A nivell global, les perspectives són d'una economia mundial menys dinàmica, **però l'Eurozona manté un perfil alcista cap a 2016**, que només s'ha reduït en una dècima a la baixa respecte del que s'esperava fa tres mesos. De fet, els dubtes sobre l'escenari fan que les autoritats monetàries continuïn aplicant mesures expansives, el que assegura el manteniment dels tipus de interès en mínims, i un euro lleugerament més depreciat. **La depreciació podria contrarestar l'efecte del menor creixement de la UEM** (vegeu els Gràfics 3.21 i 3.22). A més, les economies catalana i espanyola es beneficien d'una **nova revisió a la baixa del preu del petroli**, ara un 14% per sota del que s'esperava al mes de juny en l'horitzó de previsió. La millora de la renda disponible i la disminució dels costos de producció i transport que això suposa **poden aportar gairebé dues dècimes addicionals al creixement** (vegeu el Gràfic 3.23). A tot això cal afegir que la millora de l'economia en els països d'on provenen la majoria de visitants estrangers (Alemanya, França o Itàlia acceleren el seu creixement al 2016), i a on es dirigeixen les exportacions de béns, recolza una previsió de comportament favorable per al sector exterior català.

A nivell domèstic, l'any 2016 les mesures d'impuls seran menors. La millora en els costos de finançament, coincidint amb la recuperació cíclica, va possibilitar un to de la política fiscal lleugerament expansiu, per la via de l'increment de la despesa en la primera part del 2015, i amb la segona reducció de l'IRPF en el segon semestre. Si bé és d'esperar que la despesa total de les AA. PP: com a percentatge del PIB es continuï ajustant en els propers anys, i que en el cas de les CC.AA. es repregui la consolidació fiscal, a Catalunya tot sembla indicar que no s'assolirà tampoc l'objectiu de dèficit de l'any 2016, i es continua confiant la correcció del dèficit a la recuperació dels ingressos i a que l'acceleració del PIB nominal afavoreixi la disminució de la proporció entre despesa i PIB. A més, després de les diferents facilitats financeres posades en marxa, la possibilitat de reduccions addicionals de la càrrega d'interessos és limitada. Com es pot observar al Gràfic 3.24, els interessos suposen per a la Generalitat de Catalunya 0,4 punts del PIB regional, mentre que amb la previsió d'ingressos que es deriva dels pressupostos de l'Estat (i iniciant l'any amb un pressupost prorrogat) la Generalitat hauria de reduir la despesa en més d'un punt i mig del PIB regional per assolir l'objectiu de dèficit. En aquest context, marcar objectius creïbles, suportats per un compromís amb el compliment de les lleis i els acords generals, afavoriria una reducció de les tensions financeres.

De fet, diversos factors permeten justificar que, tal i com ja s'esperava fa uns trimestres, en l'escenari base el creixement de Catalunya pugui mostrar una desacceleració major que en el conjunt d'Espanya. En primer lloc la desacceleració més pronunciada amb la que Catalunya acaba l'any implica ja que l'inici de 2016 serà lleugerament més dèbil. En el pla extern, tot i que la diversificació del sector exterior té clars avantatges, a curt termini, la major exposició de les vendes exterior a alguns emergents, com Llatinoamèrica, justifica també que les xifres d'exportació catalanes puguin evolucionar més dèbilment que al conjunt d'Espanya en propers trimestres, i en particular, que a comunitats on les exportacions estan suposant un motor rellevant, com la comunitat valenciana. D'altra banda, tot i que després d'uns quants anys de fort creixement, al 2015 s'observa un baix creixement de la despesa turística dels estrangers a

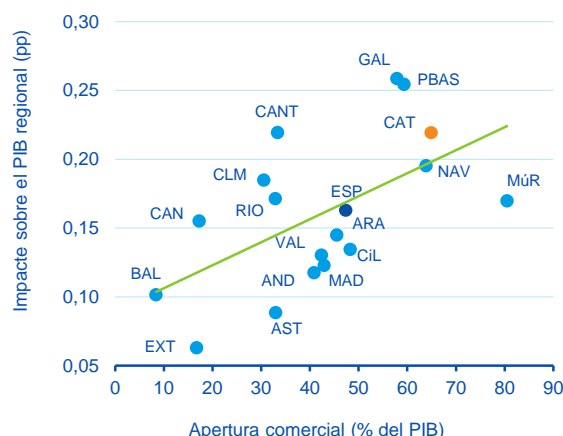
Catalunya, però també del nombre de visitants entrats a hotels. Això podria estar indicant un cert esgotament del model i anticipa que les possibilitats de millora es centren, novament, en es visitants provinents de la resta d'Espanya. Finament, l'augment de la despesa autonòmica en l'any 2015 fa que algunes comunitats, entre les que també es troba Catalunya, hagin esgotat (o superat clarament) el seu marge de política fiscal, limitant o dificultant el manteniment del to de la política fiscal cap endavant.

Gràfic 3.21
Efecte en el PIB després de quatre trimestres de menor creixement de la UEM

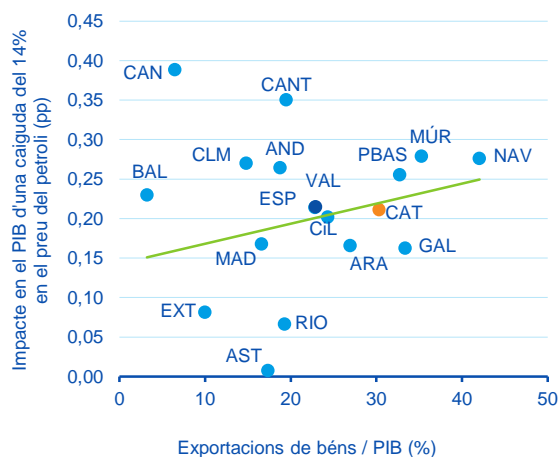
Font: BBVA Research

Gràfic 3.22
Efecte en el PIB regional de depreciar l'euro un 4% respecte del dòlar durant quatre trimestres

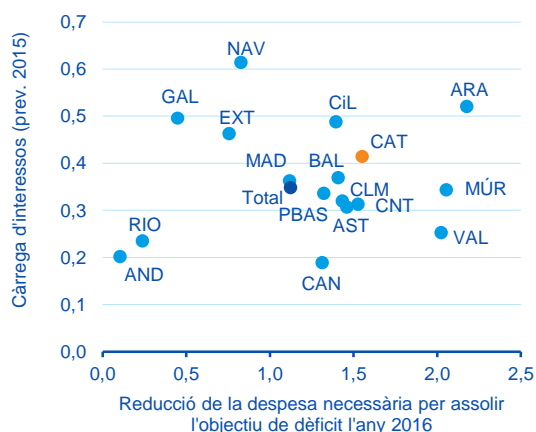
Font: BBVA Research

Gràfic 3.23
Efecte en el PIB després de quatre trimestres de caiguda del preu del petroli

Font: BBVA Research

Gràfic 3.24
Canvi en la despesa necessari per assolir l'objectiu de dèficit al 2016 i càrrega d'interessos (p.p. del PIB)

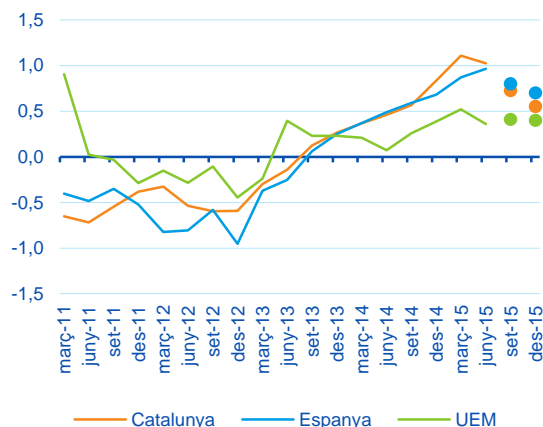

Font: BBVA Research

En definitiva, el dinamisme esperat de l'economia continuarà recolzant la recuperació del mercat laboral i contribuirà a incrementar l'ocupació del sector privat i a reduir la taxa d'atur¹¹, en particular pel paper més rellevant del sector exterior i del turisme.

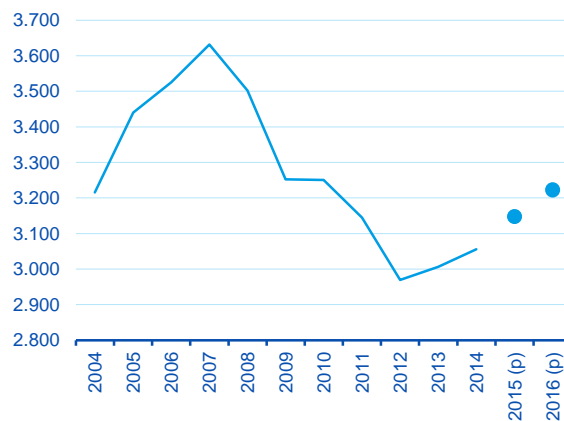
En conjunt es preveu un creixement mig del 2,6% anual en el bienni 2015-2016 (vegeu el Gràfic 3.24) que es traduirà en la creació d'uns 167 mil llocs de treball a Catalunya. Amb aquesta millora, Catalunya recuperaria els nivells d'ocupació del 2010, però encara faltaran 410 mil ocupats per arribar al nivells de 2008 (vegeu el Gràfic 3.24). I a aquest ritme, la taxa d'atur es podria reduir fins al 14,5% a finals de 2016. En definitiva, **l'economia catalana continua mostrant un creixement sa**, podria recuperar gairebé 6 punts del PIB entre 2014 i 2016.

Gráfico 3.25
Catalunya, Espanya i UEM: creixement del PIB (% t/t)

Font: BBVA Research

Gráfico 3.26
Catalunya: ocupats EPA (milers)

(p): previsió
Fuente: BBVA Research a partir de EPA

Riscos sobre l'escenari: molt dependents de la incertesa política, i en tot cas, a la baixa

A nivell extern, s'adverteixen riscos més elevats associats a una desacceleració del creixement global, tant en els països emergents (i en particular a la Xina) com en els desenvolupats, que podrien incidir negativament en la demanda de béns i serveis catalans. En aquest sentit, el pes de les exportacions de béns des de Catalunya cap a la Xina és reduït, i per tant el perill d'un contagi directe com a conseqüència de la desacceleració prevista és petit. Per tant, el risc podria provenir, més aviat, de forma indirecta, tant per la via del mercat de capitals, com per una desacceleració més acusada de l'esperada en altres socis comercials que es poguessin veure més afectats. Igualment, persisteixen els riscos geopolítics i la incertesa sobre la resposta d'alguns mercats emergents als canvis en la política monetària de la Reserva Federal.

A nivell domèstic, s'incrementa la probabilitat d'ocurrència d'alguns riscos. Des del punt de vista econòmic, **Catalunya continua enfrontant reptes de primera magnitud**, com el manteniment d'una creació de llocs de treballs intensa, que permeti que la recuperació arribi al conjunt de la societat, i que aquesta sigui compatible amb la correcció dels desequilibris externs de l'economia. En particular, **cal**

11: Una proposta de reforma del mercat de treball espanyol que contribuiria a accelerar la creació d'ocupació i a reduir la dualitat es pot consultar en el Requadre 1 de la revista Situación España corresponent al primer trimestre de 2015, disponible a https://www.bbva.com/wp-content/uploads/2015/02/Situacion-Espana_1T15-web_vf.pdf

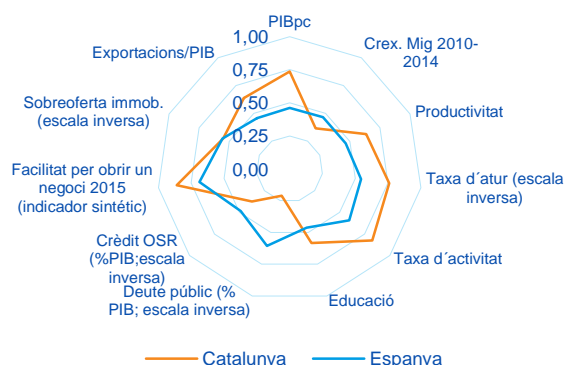
continuar avançant en solucionar els problemes del mercat laboral, reduint la taxa d'atur i incrementant la taxa d'activitat¹². A més, per mantenir i millorar el procés de convergència amb les regions més riques d'Europa cal continuar incrementant la propensió exportadora (veure el Requadre 1).

Més a curt termini, si no hi ha mesures addicionals, el dèficit públic -de la Generalitat, però també del conjunt de les AA. PP. espanyoles-, se situarà per sobre dels objectius fixats per al tancament d'any. Això, fins i tot si la magnitud de la desviació no és molt elevada en el cas del conjunt de les AA.PP suposa un dany per a la credibilitat de les institucions i la confiança en la seva capacitat de control de les finances públiques, el que és clau per una economia excessivament endeutada amb l'exterior. La incertesa política i els dubtes sobre la capacitat de continuar amb les reformes necessàries per aconseguir que el procés de consolidació fiscal sigui més virtuós i menys dolorós, poden contribuir a incrementar el diferencial del risc país i les tensions financeres.

D'altra banda, si bé és cert que respecte a altres comunitats autònomes la posició relativa de Catalunya en PIB per càpita o en la facilitat per obrir nous negocis és bona¹³ (vegeu el Gràfic 3.25), els seus referents haurien de ser les millors regions europees.

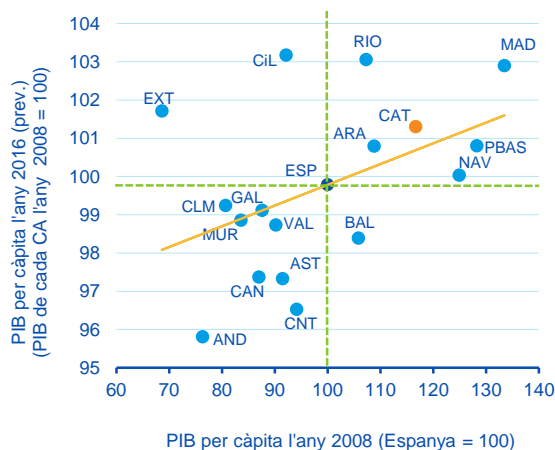
En definitiva, en absència de problemes addicionals, que incrementin la tensió i puguin condicionar l'escenari de creixement, Catalunya formarà part del grup de comunitats autònomes que aconseguiran recuperar el nivell precrisi de PIB per càpita a finals del 2016.

Gráfico 3.27
Catalunya: radar de fortalezes estructurals¹⁴

* 1 = Màxim regional
0 = Mínim regional
Font: BBVA Research

Gráfico 3.28
Evolució del PIB per càpita de les CCAA durant la crisi

Font: BBVA Research a partir d'INE

12: En el Requadre 2 de la revista Situació Catalunya corresponent al primer semestre de 2015 es mostra que l'envelliment esperat de la població espanyola dificultarà la recuperació de la taxa d'activitat encara que la propensió individual a participar en el mercat laboral o el cicle econòmic millorin.

Està disponible aquí: https://www.bbvaerearch.com/wp-content/uploads/2015/06/Situacion_Catalunya_1S15_R21.pdf

13: El Banc Mundial ha publicat l'informe Doing Business per comunitat autònoma, que tracta de mesurar la facilitat relativa d'obrir un negoci a la capital de cada comunitat autònoma. L'informe es pot trobar a <http://www.doingbusiness.org/Reports/Subnational-Reports/spain>

14: Mesura la distància relativa al màxim i mínim regional, normalitzats a 1 y 0 respectivament.

Cuadro 3.3

Creixement del PIB per CC. AA. (%)

Comunitat Autònoma	2011	2012	2013	2014	Previsions	
					2015(p)	2016(p)
Andalusia	-0,7	-2,8	-1,1	1,3	3,0	2,7
Aragó	-1,0	-3,8	-0,7	1,7	3,0	2,9
Astúries	-0,7	-3,5	-2,5	0,8	2,6	2,1
Illes Balears	0,3	-0,5	-0,5	1,9	3,9	3,3
Canàries	-0,4	-1,4	-0,4	2,2	3,3	3,0
Cantàbria	-1,7	-1,7	-2,3	1,0	2,6	2,6
Castella i Lleó	0,2	-3,1	-1,8	1,4	2,5	2,7
Castella-La Manxa	-0,5	-4,1	-0,9	1,2	3,3	3,0
Catalunya	-1,6	-1,9	-1,2	1,4	3,3	2,4
Extremadura	-0,9	-3,5	-1,0	2,2	3,2	2,7
Galícia	-1,7	-2,3	-0,9	0,5	2,2	2,8
Madrid	0,6	-0,4	-1,6	1,0	3,6	3,1
Múrcia	-0,4	-2,1	-1,3	2,0	3,4	2,7
Navarra	0,6	-2,7	-1,1	2,0	3,3	2,8
País Basc	-0,5	-1,5	-1,8	1,2	2,6	2,5
La Rioja	-1,3	-2,8	-1,4	2,5	3,7	3,2
C. Valenciana	-1,3	-2,9	-0,8	2,1	3,5	2,6
Espanya	-0,6	-2,1	-1,2	1,4	3,2	2,7

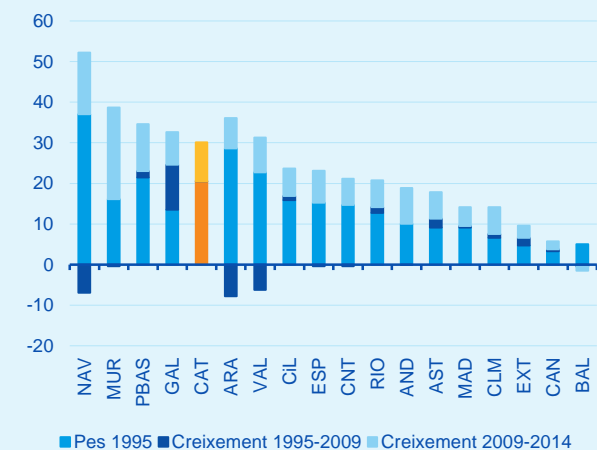
Data: 6 de novembre de 2015
Fuente: BBVA Research i INE

Requadre 1. Afecta l'evolució de la demanda nacional al creixement de les exportacions catalanes?

El creixement de les exportacions pot ser clau en els propers anys per mantenir la recuperació i promoure el despallanquejament ordenat envers la resta del món. En particular, **la importància de les vendes a l'estranger s'ha vist reforçada de de l'inici de la crisi i amb l'ensorrament dels mercats domèstics**. Per exemple, en l'última última recessió, el PIB espanyol hagués caigut 9 punts percentuals (pp) més sinó s'hagués produït la contribució positiva de la demanda externa neta al creixement. En aquest context, les exportacions de béns han incrementat la seva rellevància en l'economia espanyola, fins al 23% del PIB nominal, 8 pp per sobre del seu pes l'any 2009. **I en el cas de Catalunya, la ràtio d'exportacions sobre PIB arriba fins al 30% després d'un increment de 9,6 p.p. en els últims cinc anys** (vegeu el Gràfic R.1.1).

Gràfic R.1.1

CC. AA.: pes de les exportacions sobre el PIB (%)

Font: BBVA Research a partir de Datacomex i INE

Què explica l'evolució de les exportacions de béns en l'últim cicle recessiu?

Nombrosos estudis¹⁵ detecten que el comportament dels determinants tradicionals, com la demanda mundial i el tipus de canvi efectiu real, no són suficients per explicar

l'expansió recent de les exportacions a les economies de la UEM, en un entorn de desaceleració del creixement global i de rigidesa del tipus de canvi nominal front als principals socis comercials.

Aquest requadre tracta d'explicar l'exceptional creixement de les exportacions de Catalunya a partir de la influència de les pressions de la demanda domèstica espanyola sobre l'activitat exportadora.

Els **resultats** mostren que:

- **Els determinants tradicionals de les exportacions de béns mostren unes elasticitats en línia amb la literatura recent.** En el llarg termini, l'increment de la demanda mundial es trasllada amb una elasticitat propera a la unitat al creixement de les exportacions, mentre que una depreciació de l'1% del tipus de canvi efectiu real impulsa les exportacions regionals al voltant de 0,4 pp.
- **El consum privat intern (espanyol) sembla exercir un efecte substitució sobre l'activitat exportadora.**
- **La influència de l'evolució de la demanda domèstica sobre les exportacions és asimètrica, essent més forta (i significativa) quan el consum domèstic cau.** En concret, s'estima que la contracció del consum domèstic va explicar prop del 46% del creixement de les exportacions catalanes de béns entre 2010 i 2013. En canvi, la recuperació de la demanda interna hauria tingut un efecte poc significatiu sobre l'activitat exportadora. Com a conseqüència, no s'esperen pressions a la baixa sobre les exportacions per la recuperació de la demanda domèstica a mig termini.

15: Vegeu per exemple BCE (2013), IMF (2013) o BdE (2015).

Les següents seccions desenvolupen la metodologia utilitzada, a les que segueixen les conclusions principals.

Model, variables i resultats

Amb l'objectiu de conèixer quins factors expliquen el comportament de les exportacions catalanes¹⁶, **s'ha estimat un model dinàmic de dades de panell per a les comunitats autònomes entre 1997 i el primer trimestre de 2015**¹⁷. En l'especificació escollida, les exportacions no energètiques depenen, en el llarg termini, de la demanda internacional i de la competitivitat-preu regional. Aquestes variables es construeixen, respectivament, com una mitjana ponderada del PIB real dels principals socis comercials de cada comunitat i com un tipus de canvi efectiu real a partir dels Índexs de Preus al Consumidor (IPC) autonòmics. Les desviacions respecte del nivell d'equilibri de llarg termini són produïdes per les variacions trimestrals de la demanda estrangera i de la competitivitat-preu.

Els resultats suggereixen que les exportacions catalanes de béns responen positivament a canvis en la demanda dels principals socis comercials i negativament a apreciacions del tipus de canvi efectiu real. En concret, les elasticitats són consistentes amb les que mostra la literatura més recent (BdE (2012), BdE (2015)). A llarg termini, el creixement de la demanda mundial es trasllada amb una elasticitat propera a la unitat a l'increment de les exportacions catalanes, mentre que una apreciació de l'1% del tipus de canvi efectiu real redueix les vendes l'exterior prop de 0,4 pp (vegeu la columna "Estimació tradicional" del Quadre R.1.1).

Aquests coeficients són lleugerament inferiors als que obtenen en la dècada dels 90 (vegeu Buisán i Gordo (1994), Doménech i Taguas (1996) o García i Gordo (1998). Diversos factors justifiquen aquesta reducció de les elasticitats. En primer lloc, com es destaca a BCE (2014) i Gopinath

(2015), l'augment de la participació d'Espanya i Catalunya en les cadenes globals de valor, podria haver modificat la sensibilitat de les exportacions a variacions de la demanda global i de la competitivitat. A més, d'acord amb el que s'exposa a BdE (2015), el començament de la mostra en els últims anys dels 90, impedeix recollir les devaluacions de la pesseta durant la primera part de la dècada. L'estimació es concentra en un període en el que el tipus de canvi nominal no és un instrument de política econòmica. Finalment, Ortega *et àl.* (2007) suggereixen que la sensibilitat de les exportacions als preus relatius podria haver-se reduït per factors relacionats amb la qualitat i la diferenciació dels productes.

En el curt termini, es detecta que les variacions trimestrals de la competitivitat-preu no semblen exercir un efecte significatiu de manera contemporània sobre l'activitat exportadora. Al seu torn, l'elasticitat de les exportacions de béns a increments trimestrals de la demanda mundial se estima en 2,2. Finalment, s'obté que les desviacions a curt termini respecte del nivell d'equilibri es corregeixen en gairebé un 40% cada trimestre.

En una segona etapa, s'estima la relació entre el consum intern (català) i l'activitat exportadora, per tal de comprovar si aquest factor ajuda a explicar part de l'exceptional creixement de les exportacions en l'últim cicle recessiu. Amb aquest objectiu, es construeix un indicador sintètic de consum privat regional a partir dels principals indicadors parcials de despesa disponibles: matriculacions d'automòbils, vendes minoristes, índex d'activitat del sector serveis, importacions de béns de consum i consum intern nacional¹⁸ (vegeu el Gràfic R.1.2). La metodologia emprada per la construcció de l'indicador es basa en l'anàlisi de components principals¹⁹.

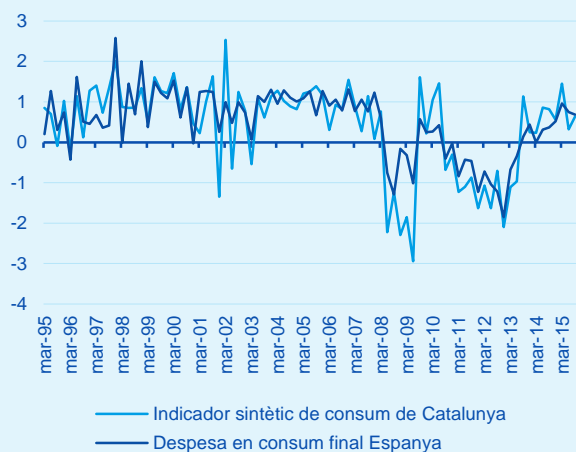
16: Per la seva elevada volatilitat, s'han exclòs les vendes exteriors d'energia de les exportacions de béns.

17: Vegeu l'Annex per una major detall sobre la metodologia emprada.

18: S'han seleccionat únicament indicadors de consum, ja que l'efecte de la inversió domèstica sobre les exportacions podria ser bidireccional si aquesta augmenta la capacitat productiva instal·lada.

19: Para una informació detallada de esta metodología, véanse Pearson, K. (1901). "On Lines and Planes of Closest Fit to Systems of Points in Space". *Philosophical Magazine* 2 (11): 559–572. y Stock, J y Watson, M. "Forecasting Using Principal Components From a Large Number of Predictors" *Journal of the American Statistical Association* Dec. 2002, Vol.97, No 460, Theory and Methods.

Gràfic R.1.2

Catalunya i Espanya: indicador sintètic de consum regional i consum intern d'Espanya (t/t, %)

Font: BBVA Research a partir d'Aduanes, DGT i INE

Els resultats de la segona regressió, que inclou l'indicador sintètic de consum, presenten unes elasticitats dels determinants tradicionals de les exportacions consistents amb les que s'havien obtingut en la primera especificació (vegeu la columna "Estimació tradicional + Consum" del Quadre R.1.1). A més, s'aprecia **una relació negativa entre el consum intern regional²⁰ i el creixement de les exportacions**, encara que aquest coeficient és dèbilment significatiu. Des d'un punt de vista teòric, la relació entre demanda domèstica i exportacions no és directa, existint arguments a favor tant de la presència d'efectes substitució com de possible complementaritat. No obstant, com demostren Melitz (2003) i Vanoorenberghé (2012), quan hi ha restriccions de capacitat productiva pot existir un *trade-off* entre les vendes al mercat domèstic i l'exterior, ja que les empreses reaccionen a un xoc en un mercat ajustant les vendes a l'altre mercat. D'això se'n desprèn que les exportacions podrien ser una funció negativa de les vendes domèstiques, particularment pronunciada en situacions de baixa capacitat d'utilització.

Més encara, **la relació entre la demanda interna i les exportacions pot ser asimètrica**. Com suggereixen Belke *et al.* (2012), en períodes d'estrès domèstic, amb insuficiència de la demanda interna respecte de la capacitat productiva instal·lada, les empreses tracten de substituir les vendes domèstiques per vendes a l'estranger i augmenten la predisposició a enfrontar els costos d'expansió internacional. No obstant, un cop assumits els costos enfonsats de la internacionalització, i havent ajustat la inversió i producció per al consumidor estranger sembla poc probable que les empreses reverteixin el procés. Per tant, el creixement de les vendes en el mercat interior pot tenir un efecte complementari amb les exportacions. Com a conseqüència, els guanys de quota exportadora podrien tenir un caràcter estructural.

Aquesta asimetria en l'elasticitat de les exportacions respecte del consum intern s'aprecia en la tercera especificació del Quadre R.1.1 (vegeu la columna "Estimació tradicional + Consum asimètric"). En aquest cas, la variable de consum està truncada en dos variables. La primera, "Consum intern +", recull les variacions positives del consum; la segona, "Consum intern-", reflecteix les caigudes del consum.

Els resultats d'aquesta estimació suggereixen que només les caigudes de consum intern tenen un impacte significatiu en l'activitat exportadora. Concretament, els resultats mostren una elasticitat propera a la unitat de l'activitat exportadora a caigudes del consum intern. Així, **la contracció de la demanda domèstica catalana hauria impulsat les exportacions prop de 4 punts percentuals (3 pp en el caso de l'agregat nacional²¹), el que explicaria gairebé el 46% del creixement de les exportacions catalanes de béns entre 2010 i 2013 (40% per al conjunt d'Espanya)**. Per

20: Per una informació detallada d'aquesta metodologia, vegeu Pearson, K. (1901). "On Lines and Planes of Closest Fit to Systems of Points in Space". *Philosophical Magazine* 2 (11): 559–572. i Stock, J. i Watson, M. "Forecasting Using Principal Components From a Large Number of Predictors" *Journal of the American Statistical Association* Dec. 2002, Vol.97, No 460, Theory and Methods.

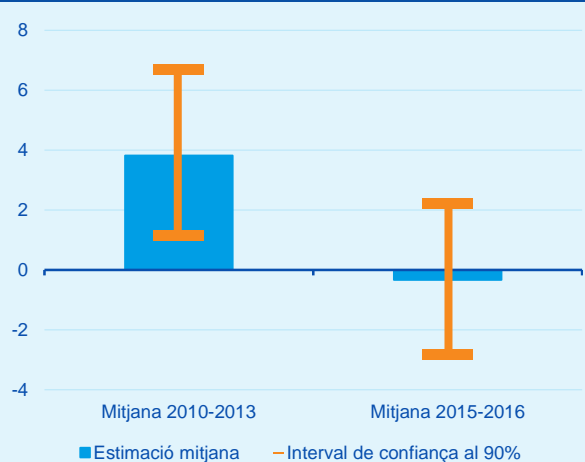
21: L'estimació assenyala un coeficient negatiu associat a l'evolució del consum intern retardat dos períodes, d'acord amb el que s'exposa a BCE (2015) i tres períodes a BdE (2015), reflectint el temps que necessitarien les empreses per iniciar o augmentar la seva activitat exportadora.

contra, la baixa significació associada a les variacions positives del consum intern no permet identificar clarament si aquest exerceix un efecte substitució sobre les vendes a l'exterior o si, es comporten de manera complementària. En aquest sentit, **no s'esperen pressions a la baixa sobre l'activitat exportadora causades per l'actual recuperació de la demanda domèstica** (vegeu el Gràfic R.1.3).

Finalment, és destacable que incloure les variables de consum no altera la significació ni els coeficients de les variables tradicionals.

Gràfic R.1.3

Catalunya: contribucions del consum intern al creixement de les exportacions de béns (Mitjana anual i interval de confiança, %)

Font: BBVA Research i INE

Quadre R.1.1

CC.AA.: estimacions dels determinants del creixement de les exportacions de béns (1T1997-1T2015)

	Estimació tradicional		Estimació tradicional + Consum		Estimació tradicional + Cons. asimètric	
	Coef.	P-valor	Coef.	P-valor	Coef.	P-valor
Relació de llarg termini						
Demanda estrangera	0,954	0,000	0,972	0,000	0,976	0,000
Competitivitat	-0,351	0,003	-0,408	0,000	-0,463	0,000
Relació de curt termini						
Coeficient de convergència a l'eq.	-0,368	0,000	-0,403	0,000	-0,390	0,000
Δ Demanda estrangera	2,234	0,000	2,577	0,000	2,705	0,000
Δ Competitivitat	-0,005	0,180	-0,006	0,148	-0,005	0,194
Δ Consum intern			-0,579	0,082		
Δ Consum intern ⁺					-0,133	0,826
Δ Consum intern ⁻					1,076	0,021
Log Likelihood	1195,3		1209,3		1222,8	
# de obs. (NxT)	1241					

(*) Canvi de signe en "Consum intern⁻" per facilitar-ne la interpretació
Font: BBVA Research i INE

Conclusions

En aquest estudi s'ha elaborat una anàlisi dels determinants de les exportacions de béns amb un model dinàmic de dades de panell per les comunitats autònomes espanyoles. Els resultats confirmen que **les exportacions responen positivament a canvis en la demanda dels principals socis comercials i negativament a apreciacions del tipus de canvi efectiu real.**

A més, es detecta que **el consum intern sembla exercir un efecte substitució sobre les vendes exteriors**, el que promou la reassignació de recursos entre mercats domèstics i estrangers.

Finalment, s'evidencia que **la relació entre el creixement de la demanda interna i el de les vendes a l'exterior és asimètrica. Només les contraccions del mercat domèstic tenen un efecte significatiu sobre l'activitat exportadora**, ja que impulsen la reorientació de les vendes i fan a les empreses més proclius a assumir els costos d'internacionalització.

Així, en un entorn de debilitat dels principals socis comercials i de rigidesa del tipus de canvi nominal, **la contracció de la demanda domèstica podria haver impulsat l'activitat exportadora catalana gairebé 4 punts percentuals per any entre 2010 i 2013, i per tant, explicaria el 46% del creixement en el període.** Per contra, l'impacte de les variacions positives de la demanda interna i el seu possible efecte sobre les exportacions –substitució o complementarietat– no sembla significatiu. En aquest sentit, un cop assumits els costos enfonats de la internacionalització i de les economies d'escala que es podrien generar, sembla poc probable que les empreses de Catalunya reverteixin aquesta expansió de l'activitat exportadora tot i l'actual recuperació del mercat domèstic.

Referències

- BBVA Research, Situación España Quart Trimestre 2013. "Hechos estilizados del ciclo económico español"
- Belke, A., A. Oeking i R. Setzer (2014) "Exports and capacity constraints — a smooth transition regression model for six euro area countries", ECB Working Paper no. 1740, European Central Bank.
- Bobeica, E., Esteves, P. S., A. Rúa i Staher, K. (2014). Exports and domestic demand pressure: a dynamic panel data model for the euro area countries, Working Papers 2014, 15, Banco de Portugal.
- Esteves, P. S. i Rúa, A. (2013) "Is there a role for domestic demand pressure on export performance?", ECB Working Paper no 1594, European Central Bank.
- García, C., Gordo, Martínez-Martín i Tello (2009). "Una actualización de las funciones de exportación e importación de la economía española", Documentos Ocasionales, n.º 0905, Banco de España.
- García, C. y Prades, E. (2015). "Una actualización de las funciones de exportación e importación de la economía española", Boletín Económico, Abril 2015, Banco de España.
- Gopinath, G. 2015. "The International Price System." NBER Reporter.
- Hall, P. A. (2012) "The economics and politics of the euro crisis", German Politics, 21(4), 355-371.
- International Monetary Fund (2013) "External rebalancing in the euro area", IMF World Economic Outlook, October, 45-48.
- Melitz, M. (2003) "The Impact of Trade on Intra-Industry Reallocations and Aggregate Industry Productivity", Econometrica, 71(6), 1695-1725.
- Ortega, Burriel, Fernández, Ferraz i Hurtado (2007). Actualización del Modelo Trimestral del Banco de España, Documentos de Trabajo, n.º 0717, Banco de España.

Pedroni, P. (1999). Critical Values for Cointegration Tests in Heterogeneous Panels with Multiple Regressors. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 61, 653–670.

Pedroni, P. (2004). Panel Cointegration. Asymptotic and Finite Sample Properties of Pooled

Pesaran, M. H., and R. P. Smith. 1995. Estimating long-run relationships from dynamic heterogeneous panels. *Journal of Econometrics* 68: 79–113.

Pesaran, M. H., Y. Shin, and R. P. Smith. 1997. Estimating long-run relationships in dynamic heterogeneous panels. *DAE Working Papers Amalgamated Series* 9721.

1999. Pooled mean group estimation of dynamic heterogeneous panels. *Journal of the American Statistical Association* 94: 621–634.

Time Series Tests with an Application to the PPP Hypothesis. *Econometric Theory* 20, 597–625.

Understanding global trade elasticities: what has changed? *ECB Monthly Bulletin* July 2014,

Vannoorenberghe, G. (2012) "Firm-level volatility and exports", *Journal of International Economics*, 86, 57-67.

Westerlund, J. (2005). New Simple Tests for Panel Cointegration. *Econometric Reviews* 24, 297–316.

Annex

Aquest quadre investiga els determinants del creixement de les exportacions de béns amb un model de correcció d'error amb dades de panell regionals. Seguint a Pesaran i Smith (1995) i Pesaran, Shin i Smith (1997, 1999), s'assumeix

que les exportacions de béns regionals segueixen un procés autorregressiu de retards distribuïts (ADRL) $(1, q_1, \dots, q_{1k})$:

$$X_{it} = \lambda X_{it-1} + \sum_{j=0}^{q-1} \delta'_{ij} Z_{i,t-j} + \mu_i + \varepsilon_{it} \\ (t = 1997q_1, \dots, 2015q_1) [1]$$

On $Z_{i,t-j}$ és un vector $k \times 1$ de variables explicatives (en aquest cas, el PIB real dels principals socis comercials com a *proxy* de la demanda estrangera, el tipus de canvi efectiu real (REER) com a *proxy* de la competitivitat-preu, i un indicador sintètic del consum intern regional (ISCR-BBVA). μ_i és un efecte fixe de cada comunitat i ε_{it} , un terme d'error independentment distribuït al llarg de i i t .

Si las variables estan cointegrades²² i els regressors són estrictament exògens²³ es pot expressar [1] com un mecanisme de correcció de l'error:

$$\Delta X_{it} = \phi_i (X_{it-1} - \theta'_i Z_{it}) + \lambda^* X_{it-1} + \sum_{j=0}^{q-1} \delta'_{ij} \Delta Z_{i,t-j} + \varepsilon_{it} [2]$$

on $\phi_i = (\lambda_i - 1) < 0$ denota la velocitat de convergència a la taxa de creixement d'equilibri de llarg termini, $\theta_i = \sum_{j=0}^{q-1} \delta_{ij} / (1 - \sum_k \lambda_{ik})$ representa la relació d'equilibri entre les variables i $\delta_{ij}^* = -\sum_{m=j-1}^q \delta_{im}$ $j = 1, 2, \dots, q - 1$ el desequilibri de curt termini.

En el cas que ens ocupa, l'equació finalment estimada per màxima verosimilitut²⁴ és:

$$\Delta X_{it} = \phi_i (X_{it-1} - \theta_{0i} - \theta_{1i} \ln PIB_{it} - \theta_{2i} \ln REER_{it}) + \delta_{3i} \Delta PIB_{it} + \delta_{4i} \Delta REER_{it} + \delta_{5i} \Delta ICI_{it} + \varepsilon_{it} [2]^{25}$$

22: S'han realitzat tests d'arrel unitària tant de manera individual com en el marc de dades de panell, Pedroni (1999 y 2004) y Westerlund, J. (2005). Els tests suggereixen que les variables reals són $I(1)$. Els resultats dels contrastos d'arrels unitàries i de cointegració en panell estan a disposició del lector interessat.

23: S'han realitzat tests per comprovar la possible endogeneïtat de les variables. Els resultats suggereixen que podria existir una relació de endogeneïtat contemporània entre les exportacions i el consum intern, encara que aquesta relació desapareix amb la variable ICI retardada dos trimestres.

24: El test de Hausman rebutja l'existència de diferències sistemàtiques entre l'estimació mean-group (MG) i l'estimació pooled mean-group (PMG).

L'estimador PMG es tria per ser eficient. L'estimació PMG restringeix la relació de llarg termini per ser idèntica entre regions, però permet coeficients de curt termini diferents per comunitats.

25: Com s'explicava anteriorment, la variable ΔICI no s'inclou en la primera estimació "tradicional" i es divideix en dos per comprovar possibles asimetries de l'elasticitat en l'"Estimació tradicional + Consum asimètric".

Requadre 2. Enquesta BBVA d'Activitat Econòmica a Catalunya: resultats del tercer trimestre de 2015

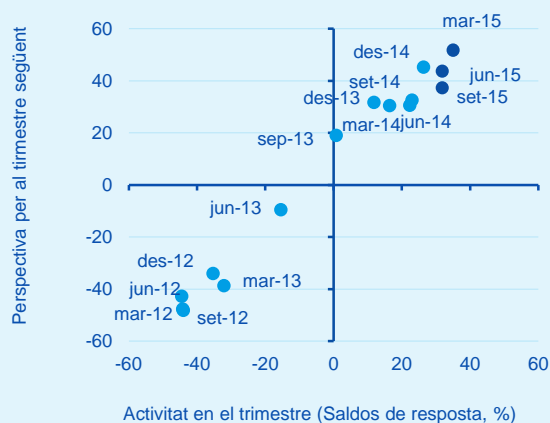
En el tercer trimestre el creixement de l'economia catalana es desaccelera lleugerament respecte al ritme del primer i segon trimestres del 2015, d'acord amb els resultats que mostra l'Enquesta BBVA d'Activitat Econòmica a Catalunya. Amb aquest resultat, l'enquesta acumula ja nou trimestres assenyalant un comportament positiu de l'economia, el que està en línia amb el que mostren altres indicadors, com el model MICA-BBVA (veure el Gràfic 3.2 en la secció anterior). **Per al quart trimestre, es manté una visió positiva**, amb un saldo net de respostes del +28% (+38% CVEC) (veure el Gràfic R.1.1), però també de progressiva desacceleració.

Cap indicador millora respecte dels resultats del segon trimestre, encara que gairebé tots mantenen resultats força més positius que fa un any. La inversió en el sector agrari (que es manté plana) i les exportacions són els únics indicadors que empitjoren respecte a fa un any. De fet, en termes corregits d'estacionalitat les exportacions mostren el pitjor registre des del primer trimestre del 2013, tot i que es mantenen en positiu. També el turisme mostra un comportament en els últims trimestres, això sí, en nivells encara molt alts, como correspon a resultats del sector que s'apropen a un aconseguir un nou record de visitants aquest any. Finalment, la indústria, que avança amb força retard respecte a la resta de sectors, millora lleugerament, però es manté encara per darrera de la resta. Aquest comportament és consistent amb senyals de timidesa en la cartera de comandes o en l'ocupació industrial, però també en indicadors d'estadístiques oficials, com l'Índex de Producció Industrial o la pròpia afiliació a la Seguretat Social en el sector.

La suau recuperació de l'ocupació en el sector industrial que assenjala l'Enquesta, contrasta, en canvi, amb els saldos decreixents (però positius i més elevats) del sector serveis, i l'estabilitat que s'observa en l'ocupació en construcció.

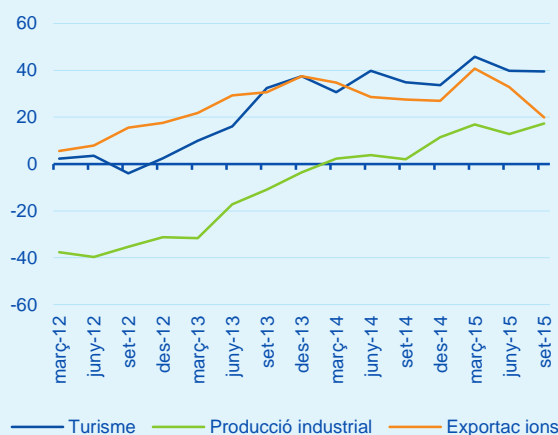
En resum, els resultats de l'Enquesta BBVA suggereixen que l'activitat econòmica a Catalunya s'està desaccelerant lleugerament, però que encara manté ritmes elevats. No obstant, també comencen a observar alguns dubtes sobre el comportament del sector industrial, lligat a les exportacions, del turisme, que hauria tocat sostre, i sobre les perspectives de la inversió.

Gràfic R.2.1
Catalunya. Activitat Econòmica i Expectatives per al proper trimestre (saldo; %, dades CVEC)

Font: BBVA Research

Gràfic R.2.2
Turisme, Producció industrial i exportacions a l'Enquesta d'Activitat Econòmica (saldos; %, CVEC)

Font: BBVA Research

Quadre R.2.1

Resultats de l'Enquesta BBVA d'Activitat Econòmica a Catalunya. Tercer trimestre de 2015

(% de respostes)	3 ^r Trimestre 2015				2 ⁿ Trimestre 2015				3 ^r Trimestre 2014			
	Augmen ta	Estable	Baixa	Saldo	Augmenta	Estable	Baixa	Saldo	Augmenta	Estable	Baixa	Saldo
Activitat Econòmica	29	63	8	21	40	57	4	36	20	71	8	12
Perspectiva para al proper trimestre	34	59	6	28	50	48	2	48	29	64	6	23
Producció industrial	18	78	4	14	18	79	3	15	9	81	10	-1
Cartera de comandes	28	64	7	21	36	61	3	33	19	70	11	8
Nivell d'estocs	7	84	9	-2	11	82	8	3	6	84	10	-4
Inversió en el sector primari	12	77	11	0	17	72	10	7	15	70	15	0
Inversió industrial	18	78	4	14	17	79	4	14	9	81	10	-1
Inversió en serveis	32	62	6	27	39	55	6	33	28	64	8	20
Nova construcció	30	57	13	18	25	69	6	20	14	68	17	-3
Ocupació industrial	17	76	6	11	21	75	4	17	12	78	10	2
Ocupació en serveis	30	63	7	23	41	57	2	39	29	63	8	21
Ocupació en construcció	18	74	8	10	18	76	5	13	7	72	20	-13
Preus	8	85	7	1	7	87	6	1	7	78	14	-7
Vendes	31	60	9	21	41	56	3	37	21	71	9	12
Turisme	41	57	2	40	46	51	2	44	41	53	5	36
Exportacions	25	70	5	20	33	67	0	33	29	69	2	28

(*) Saldo de respostes extremes

Font: BBVA Research

4 El nivell educatiu de la població a Espanya i Catalunya: 1960-2011

Àngel de la Fuente - FEDEA e Institut d'Anàlisi Econòmica (CSIC)²⁶ Novembre de 2015

1. Introducció

En dos treballs recents, de la Fuente i Doménech (D&D, 2014 i 2015) construeixen sèries del nivell educatiu de la població adulta per a un grup de 21 països de la OCDE i per Espanya i les seves comunitats autònomes per al període 1960-2011, utilitzant la informació que proporcionen els censos de població i altres fonts. Els autors estimen la fracció L_n de la població de 25 anys d'edat o més (població 25+) amb estudis de nivell n . Els nivells educatius que es consideren són els següents: analfabets (L_0), educació primària (L_1), els dos cicles d'educació secundària ($L_{2.1}$ i $L_{2.2}$) i els dos primers cicles de formació superior ($L_{3.1}$ i $L_{3.2}$). En general, L_n es defineix com la fracció de la població que ha completat el nivell educatiu n però no el nivell immediatament superior. L'excepció es L_1 , on s'inclouen tots aquells que saben llegir i escriure, però no han completat el primer cicle d'educació secundària. La major part d'aquest grup només té estudis primaris, possiblement incomplets, però alguns d'ells podrien haver après a llegir i escriure sense haver gaudit d'una escolarització formal, mentre d'altres podrien haver començat el primer cicle de secundària sense haver-lo acabat.

A partir d'una desagregació de la població per nivells educatius i de les durades teòriques d'aquests, es construeixen també sèries d'anys de mitjana d'escolarització de la població adulta. Les variables d'interès s'estimen en primer lloc per al conjunt d'Espanya i per altres països de l'OCDE, i després per les comunitats autònomes, tractant a Ceuta i Melilla com una regió addicional que s'afegeix a les disset CC.AA.

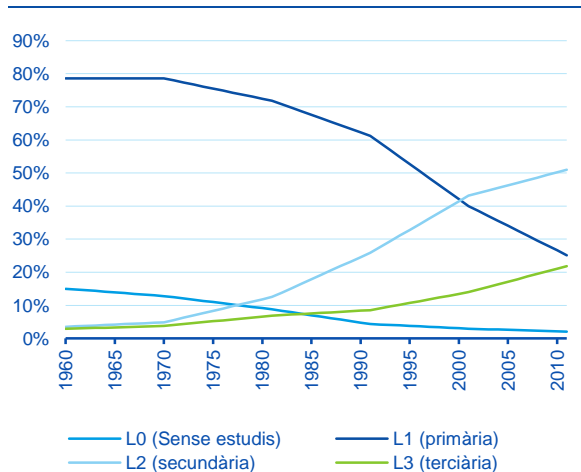
Aquesta nota resumeix els principals resultats del treball citat, i analitza amb cert detall els resultats de Catalunya. La discussió se centra en el comportament relatiu d'Espanya entre una mostra de països de l'OCDE, i de Catalunya entre les comunitats autònomes, en l'evolució de les disparitats educatives interregionals i en l'estreta correlació que existeix entre educació, productivitat i ocupació.

2. L'evolució del nivell educatiu d'Espanya

El Gràfic 1 mostra l'evolució de la fracció de la població espanyola que ha assolit els diferents nivells educatius considerats, agrupats en quatre grans categories, L_0 , L_1 , $L_2 = L_{2.1} + L_{2.2}$ i $L_3 = L_{3.1} + L_{3.2}$. Els canvis observats en l'estructura educativa de la població en el mig segle analitzat són dramàtics. L'any 1960, el 15% de la població adulta espanyola no sabia llegir ni escriure, el 94% no havia arribat més enllà de l'escola primària i menys d'un 3% tenia algun tipus de formació superior. Mig segle més tard, l'analfabetisme pràcticament ha desaparegut, més d'un 70% de la població té com a mínim algun tipus d'educació secundària i gairebé un 20% ha accedit a l'educació superior. Aquesta considerable millora del nivell mig de formació s'ha traduït en un increment de quasi el 110% en la mitjana d'anys d'escolarització de la població adulta, que ha augmentat de 4,70 a 9,79 en el període d'interès.

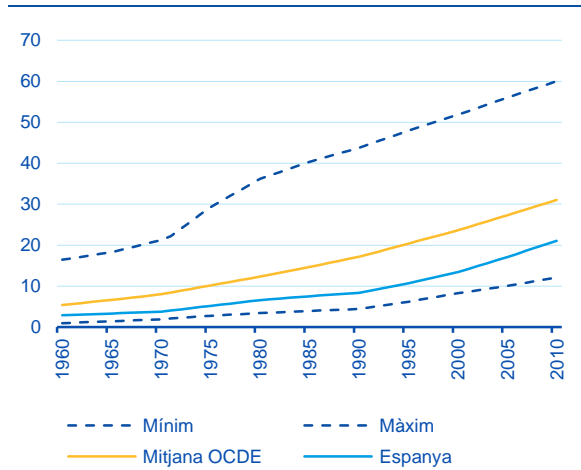
26: L'autor agraeix els comentaris i suggeriments de Pep Ruiz Aguirre

Gràfic 4.1
Fracció de la població espanyola 25+ que ha acabat cada nivell educatiu

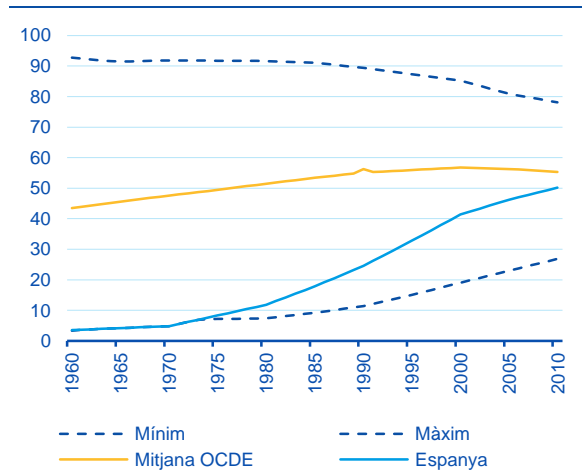
Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.3
Espanya front a l'OCDE21, % de la població 25+ que ha iniciat educació universitària (L3.1+)

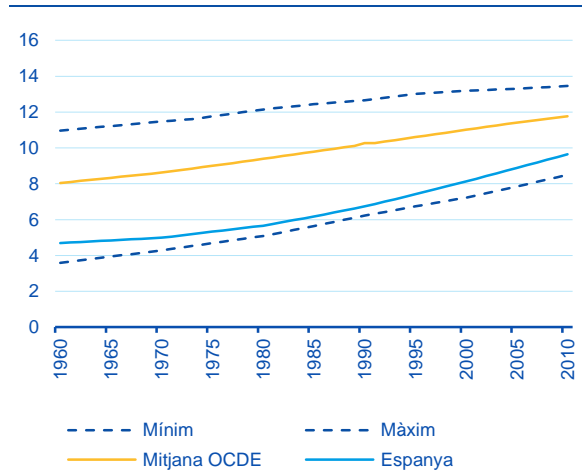
Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.2
Espanya front a l'OCDE21, % de la població 25+ que ha iniciat educació secundària però no universitària (L2.1+L2.2)

Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.4
Espanya front a l'OCDE21, anys mitjans de formació

Font: Á. de la Fuente

3. Resultats per comunitats autònomes

El Quadre 1 mostra els anys mitjans de formació de cada comunitat autònoma en els successius anys censals, normalitzats per la mitjana nacional de la mateixa variable, que s'igualava a 100 en cada període i apareix expressada en anys a la última fila del quadre.

Quadre 4.1

Anys mitjans normalitzats d'escolarització (Espanya = 100)

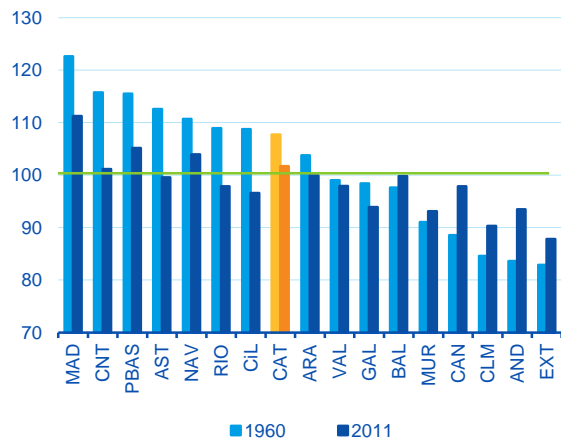
	1960	1970	1981	1991	2001	2011
Andalusia	83,6	88,6	89	91,9	93,2	93,4
Aragó	103,7	103,7	100,4	100,7	102	99,9
Astúries	112,6	108,2	103,5	102	101,2	99,6
Balears	97,6	99,7	98,1	100,5	100	99,8
Canàries	88,5	96,2	96,7	99,7	97,7	97,8
Cantàbria	115,8	110,8	105,3	103,9	104	101,1
Cast. i Lleó	108,7	106,1	101,4	99,6	99,3	96,6
C. la Mancha	84,6	87	85,1	86,8	87,9	90,3
Catalunya	107,7	104,3	104,3	102,7	101,6	101,7
C. Valenciana	99	97,6	96,1	97	97,3	97,9
Extremadura	82,9	87,6	85,1	86,9	87,4	87,8
Galícia	98,4	96,6	93,9	92,7	93,7	93,9
Madrid	122,6	119,1	119,3	115,5	113,5	111,2
Múrcia	91,1	91,1	89,9	94,9	95,6	93,1
Navarra	110,7	110,6	108,3	106,6	107,9	104
País Basc	115,5	111,8	109,9	108,9	109,5	105,2
La Rioja	108,9	106,6	101,9	100,2	103,2	97,8
Ceuta i Mel.	110,1	98,1	97,3	99,3	95,1	90,6
Espanya	100	100	100	100	100	100
Espanya, anys	4,7	4,95	5,73	6,84	8,27	9,79

Font: Á. de la Fuente

Disparitats internes

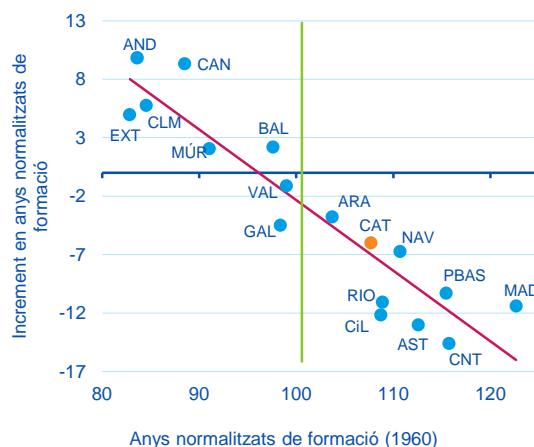
Com s'observa en el quadre, les diferències educatives entre comunitats són importants i persistents, però mostren una clara tendència a reduir-se. El Gràfic 5 mostra la situació existent al 1960 i 2011 en termes dels anys mitjans normalitzats de formació de cada comunitat autònoma (excloent Ceuta i Melilla). Amb poques excepcions, les comunitats de la meitat nord del país, inclosa Madrid, es situen per sobre del nivell educatiu mitjà o al voltant d'aquest, tant al principi com al final del període mostrat, mentre que el sud i el llevant ho fan per sota de la mitjana nacional. No obstant, les diferències entre les regions amb majors i menors nivells educatius s'han reduït molt significativament. En termes del coeficient de variació dels anys mitjans de formació normalitzats, les disparitats educatives s'han reduït en un 52% entre 1960 i 2011.

Gràfic 4.5
Anys mitjans normalitzats de formació, 1960 i 2011, Espanya = 100

Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.6
Convergència beta en anys mitjans normalitzats de formació

Font: Á. de la Fuente

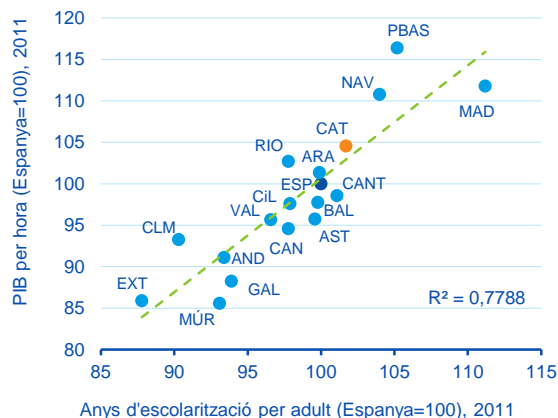
El Gràfic 6 mostra la relació existent entre la variació observada en els anys mitjans normalitzats d'educació entre 1960 i 2011 i la posició inicial de cada comunitat en termes de la mateixa variable. Com es podia esperar a la vista dels gràfics anteriors, la recta estimada de regressió té pendent negativa, reflectint que les regions que inicialment es trobaven en una pitjor situació han guanyat terreny, mentre que les inicialment més avançades s'han mogut en sentit contrari. El coeficient del pendent de la regressió (- 0,60) vol dir que, en el mig segle analitzat, la bretxa educativa amb la mitjana nacional s'ha reduït aproximadament en un 60% a la regió típica. Algunes comunitats, com Madrid, Navarra, Canàries i Balears, ho han fet considerablement millor del que es podia esperar d'acord amb la seva situació de partida, mentre que altres, com Castella i Lleó, Astúries o Galícia, ho han fet pitjor.

Correlació amb la renda i l'ocupació

Els nivells educatius de les comunitats autònomes espanyoles mostren una elevada correlació amb els seus nivells de renda i les seves taxes d'atur. En els Gràfics 7 i 8 es mostra la relació existent l'any 2011 entre els anys mitjans d'escolarització i dos dels determinants immediats de la renda per persona en edat de treballar, la taxa d'atur i la productivitat, mesurada pel PIB per hora treballada.²⁷ En ambdós casos la correlació és elevada, el que suggereix, juntament amb una gran quantitat de evidència acumulada en la literatura,²⁸ que el nivell educatiu és un determinant crucial de la productivitat i de la probabilitat d'ocupació.

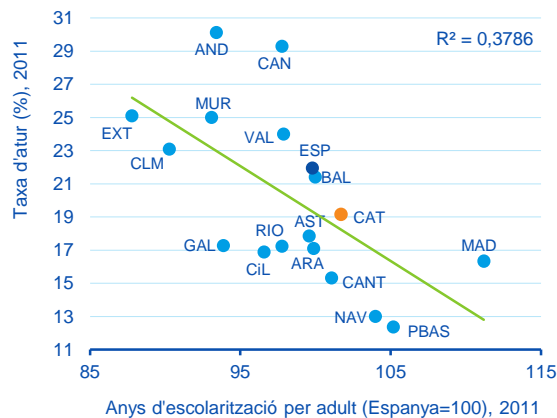
27: El PIB per persona en edat de treballar es pot descomposar com el producte de la productivitat per hora treballada, el número d'hores per ocupat, la taxa d'ocupació (o el que és equivalent, la unitat menys la taxa d'atur) i la taxa de participació en el mercat laboral.
28: Per a un panorama de l'evidència rellevant vegeu, per exemple, de la Fuente i Ciccone (2003).

Gràfic 4.7
Anys d'escolarització i PIB per hora treballada, 2011

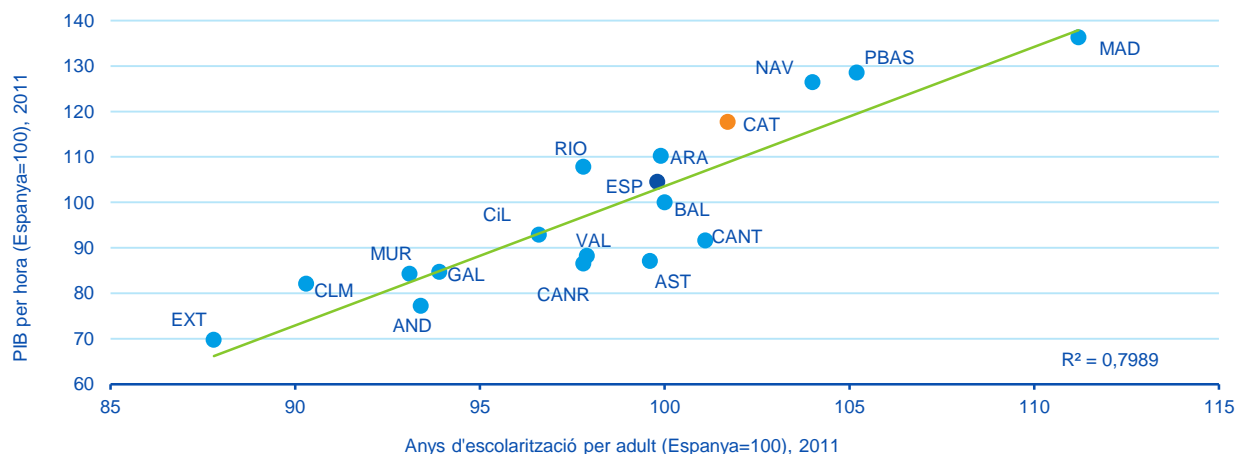
Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.8
Anys d'escolarització i taxa d'atur, 2011

Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.9
Anys d'escolarització i PIB per persona en edat de treballar, 2011

Font: Á. de la Fuente

Les diferències educatives observades entre les comunitats autònomes espanyoles són molt rellevants, tant en termes econòmics com socials. Les que tenen un menor nivell de capital humà es caracteritzen per presentar nivells de productivitat que es troben al voltant de 30 punts percentuals per sota dels de les que mostren indicadors de més capital humà, i per duplicar les seves taxes d'atur. Tot això acaba per generar enormes diferències en el PIB per persona en edat de treballar, que també mostren una elevada correlació (0,89) amb els anys d'escolarització, tal i com mostra el Gràfic 9.

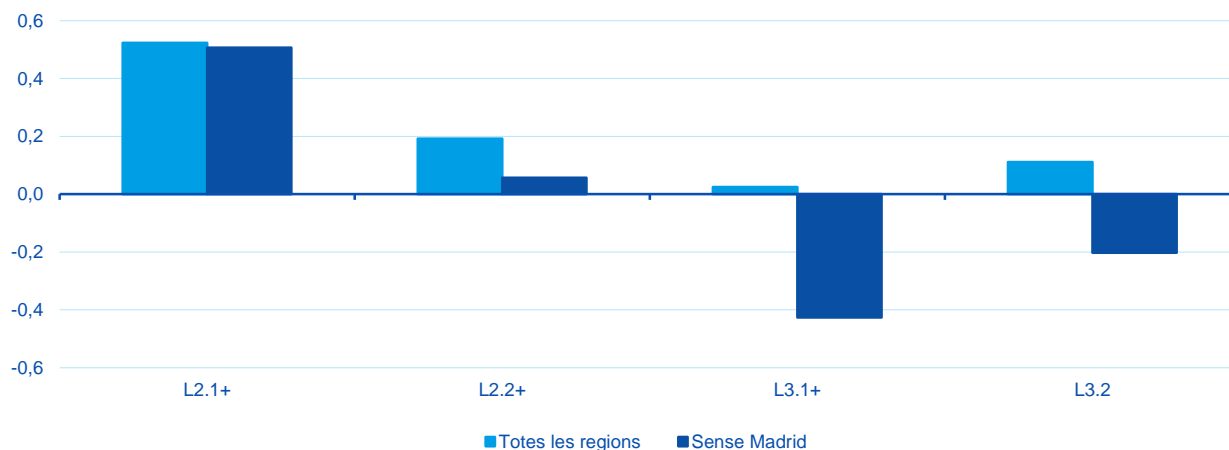
Mirant endavant

El Cens de 2011 proporciona informació desagregada per grups d'edat sobre el nivell educatiu de la població de les diferents comunitats autònomes. Aquestes dades poden ser d'utilitat per projectar l'evolució futura del nivell mitjà de formació de cada comunitat, i tractar d'estimar l'evolució de les disparitats regionals en termes de la mateixa variable. Resulta instructiu, en particular, comparar la dispersió entre comunitats entemes del nivell educatiu del conjunt de la població adulta amb la mateixa variable calculada per la cohort

més jove, ja que aquesta última variable es pot interpretar com una estimació de la desigualtat educativa que s'observarà en el futur, si es mantenen els patrons actuals d'escolarització i no es produeixen fluxos migratoris significatius.²⁹

Gràfic 4.10

Convergència regional esperada en nivells d'escolarització a partir de dades d'educació per cohorts

Nota: reducció percentual de l'indicador de dispersió entre regions en passar del conjunt de la població adulta (25+) a la cohort més jove (25-29). Un valor negatiu indica que no hi ha convergència, sinó divergència.
Font: Á. de la Fuente

El Gràfic 10 resumeix el resultat d'aquest càlcul (és a dir, la reducció esperada de la desigualtat educativa entre regions) per a la mostra completa i per una submostra de la que s'exclou Madrid.³⁰ El gràfic suggereix que el procés de convergència educativa interregional de les últimes dècades continuarà en el futur, però només en el cas de l'educació secundària, i especialment en el seu primer cicle. Les coses, però, són molt diferents quan s'observen els cicles educatius no obligatoris. Excloent Madrid de la mostra, les dades per cohorts suggereixen que, a mig termini, no es pot esperar una reducció significativa de les disparitats territorials en termes de la fracció de la població que com a mínim ha acabat el segon cicle de secundària. A nivell universitari la situació és encara pitjor, ja que les disparitats interregionals es podrien incrementar en el futur entre un 20 i un 40%.

4. El cas de Catalunya

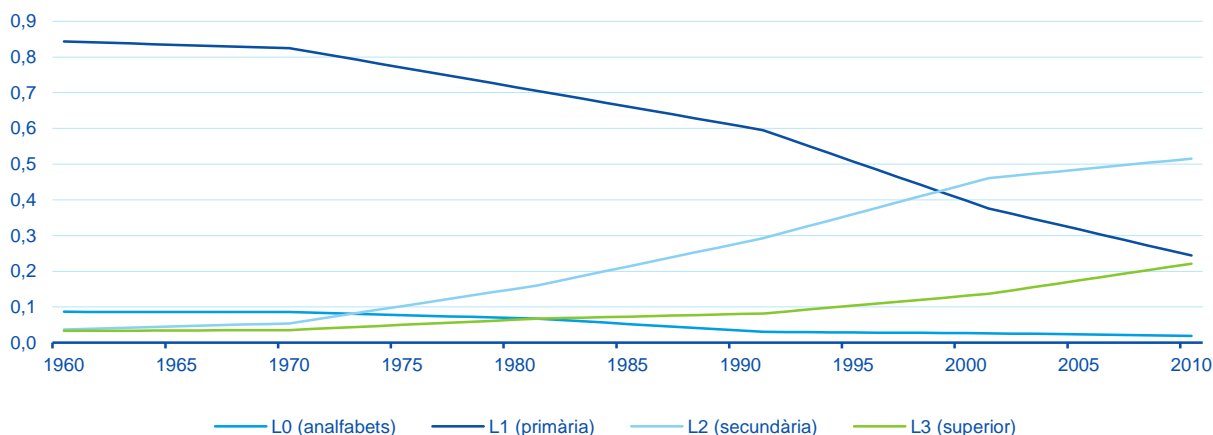
Els Gràfics 11 a 14 resumeixen l'evolució del nivell educatiu de la població catalana durant l'últim mig segle, prenent com a referència la mitjana espanyola i els valors màxim i mínim de cada indicador que s'observen a les diferents comunitats autònomes.

29: Encara que la mobilitat interregional de la població espanyola és reduïda en els últims temps, es continuen produint fluxos significatius de població, que a vegades tenen una estreta relació amb el nivell educatiu. Un exemple important és la tendència de Madrid a atraure un número considerable de persones amb formació universitària provinents d'altres CC.AA.. Donada aquesta consideració, possiblement s'hauria d'interpretar l'escenari resumit en el Gràfic 10 més com un escenari de mínims (pel que fa al grau de desigualtat interregional) que com una predicció.

30 Aquesta comunitat s'exclou perquè mostra un comportament atípic que té un efecte molt apreciable sobre l'indicador de convergència regional esperada. En particular, Madrid mostra en l'inici del període nivells de formació universitària molt superiors als de la resta de CC. AA. I perd una bona part del seu avantatge relatiu durant el període analitzat. Aquest patró de forta convergència no s'observa per la resta de CC. AA., per tant quan s'exclou Madrid de la mostra el valor de l'indicador canvia molt significativament.

Gràfic 4.11

Fracció de la població catalana 25+ que ha finalitzat cada nivell educatiu

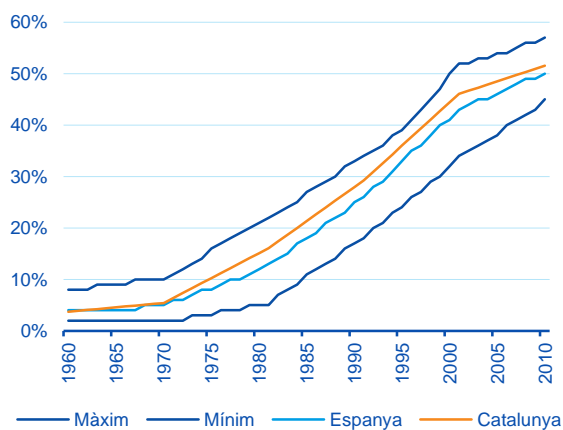

Font: Á. de la Fuente

Com s'aprecia en comparar el Gràfic 11 amb el Gràfic 1, l'evolució educativa de la població catalana és qualitativament similar a la de l'espanyola, tot i que Catalunya partia inicialment d'una situació lleugerament més favorable que la mitjana. Els Gràfics 12 a 14 mostren que Catalunya manté durant tot el període una situació lleugerament per sobre de la mitjana nacional, encara que amb una lleugera tendència a la baixa que la deixa molt a prop d'aquesta referència a la part final del període.

Gràfic 4.12

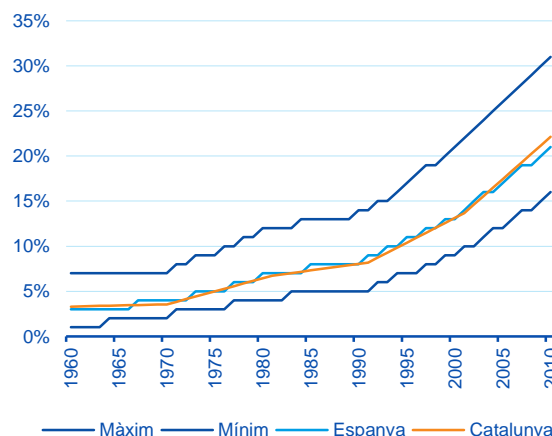
Situació relativa de Catalunya, % de la població 25+ que ha iniciat educació secundària però no universitària (L2.1+L2.2)

Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.13

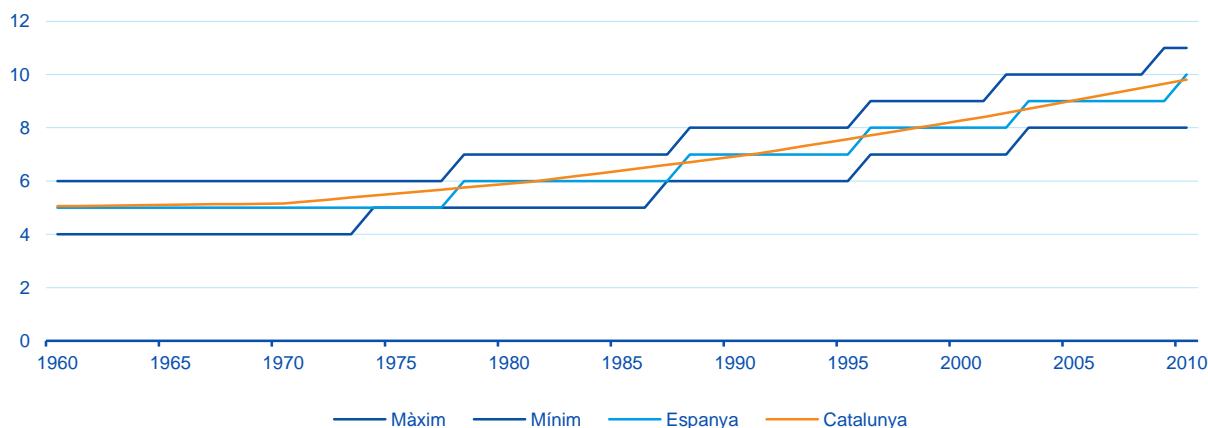
Situació relativa de Catalunya, % de la població 25+ que han iniciat educació universitària (L3.1+)

Font: Á. de la Fuente

Gràfic 4.14

Situació relativa de Catalunya, anys mitjans de formació

Font: Á. de la Fuente

Referències

de la Fuente, A. i A. Ciccone (2003). *Human capital in a global and knowledge-based economy*. Comissió Europea, DG for Employment and Social Affairs. Office for official publications of the European Communities, Luxembourg.

de la Fuente, A. i R. Doménech (2014). "Educational attainment in the OECD, 1960-2010, version 3.1." FEDEA, Documento de Trabajo 2014-14.

<https://ideas.repec.org/p/fda/fdaddt/2014-14.html>

de la Fuente, A. i R. Doménech (2015). "El nivel educativo de la población en España y sus regiones: 1960-2011. (RegDatEdu_v40_1960_2011)." FEDEA, Estudios sobre Economía Española no. 2015-05.

<https://ideas.repec.org/p/fda/fdaeee/eee2015-05.html>

5 Quadres

Quadre 5.1

Principals indicadors de conjuntura de l'economia de Catalunya (%)

	2014 (a/a)		Creixement mitjà des de principis d'any (a/a)		Darrera dada (m/m, %, CVEC)		
	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Últim mes
Vendes al Detall	1,4%	0,9%	3,4%	3,4%	-0,6%	0,1%	set-15
Matriculacions	19,5%	20,0%	24,5%	22,5%	-2,9%	-2,0%	oct-15
IASS	3,0%	2,7%	6,3%	4,0%	0,3%	0,5%	set-15
Viatgers Residents (1)	7,0%	5,0%	9,1%	6,2%	-3,5%	-1,4%	set-15
Pernoctacions Residents (1)	8,3%	4,1%	12,4%	6,0%	-7,5%	-2,5%	set-15
IPI	1,6%	1,5%	2,7%	3,4%	-0,6%	0,5%	set-15
Visats d'habitatges	51,4%	1,4%	24,9%	27,6%	-3,6%	7,8%	ago-15
Transaccions d'habitatges	3,8%	2,6%	14,7%	11,9%	-21,3%	-2,4%	set-15
Exportacions Reals (2)	2,3%	2,8%	4,2%	3,7%	8,6%	4,1%	set-15
Importacions Reals (2)	10,0%	7,4%	4,9%	6,2%	1,1%	1,1%	set-15
Viatgers No Residents (3)	1,5%	4,6%	2,2%	4,9%	-1,6%	-0,7%	set-15
Pernoctacions No Residents (3)	-0,4%	2,8%	-0,7%	2,7%	-1,5%	-1,0%	set-15
Afiliació a la SS	1,7%	1,6%	3,5%	3,2%	0,2%	0,2%	oct-15
Atur Registrat	-6,9%	-5,6%	-9,9%	-7,4%	-0,4%	-0,4%	oct-15

(1) Residents a Espanya

(2) Exportacions de béns

(3) No Residents a Espanya.

Font: BBVA Research a partir d'INE, MFOM, MEH i MITIC

Quadre 5.2

UEM: previsions macroeconòmiques (a/a) (Taxes de variació anual en %, excepte indicació contrària)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
PIB a preus constants	2,0	1,7	-0,8	-0,2	0,9	1,5	1,8
Consum privat	0,7	0,0	-1,2	-0,6	0,9	1,8	1,8
Consum públic	0,8	-0,1	-0,1	0,2	0,8	1,1	0,9
Formació bruta de capital fix	-0,5	1,8	-3,4	-2,6	1,3	2,3	3,5
Inventaris (*)	1,0	0,4	-0,8	0,2	-0,1	-0,2	0,0
Demanda interna (*)	1,4	0,7	-2,2	-0,6	0,8	1,5	1,9
Exportacions (béns i serveis)	11,1	6,8	2,9	2,2	3,9	4,5	4,4
Importacions (béns i serveis)	9,8	4,5	-0,7	1,4	4,2	4,9	5,2
Demanda externa (*)	0,5	1,0	1,5	0,4	0,1	0,0	-0,1
Preus							
IPC	1,6	2,7	2,5	1,4	0,4	0,1	1,1
IPC subjacent	1,0	1,7	1,8	1,3	0,9	0,8	1,3
Mercat laboral							
Ocupació	-0,6	0,1	-0,4	-0,7	0,6	1,0	0,8
Taxa d'atur (% població activa)	10,0	10,1	11,3	12,0	11,6	11,0	10,4
Sector públic							
Dèficit (% PIB)	-6,1	-4,2	-3,7	-3,0	-2,6	-2,2	-1,8
Deute (% PIB)	83,7	86,0	89,3	91,1	92,1	93,2	92,9
Sector exterior							
Balança por compte corrent (% PIB)	0,1	0,1	1,2	1,8	2,1	2,6	2,4

(p): previsió.

Data de tancament de previsions: 6 de novembre de 2015.

Font: organismes oficials i BBVA Research

Quadre 5.3

Previsions Macroeconòmiques: Producte Interior Brut

Terme mig anual, %	2012	2013	2014	2015(p)	2016(p)
Estats Units	2,2	2,2	2,4	2,5	2,5
Eurozona	-0,8	-0,3	0,9	1,5	1,8
Alemanya	0,6	0,2	1,6	1,6	1,8
França	0,2	0,7	0,2	1,1	1,6
Itàlia	-2,8	-1,7	-0,4	0,8	1,4
Espanya	-2,1	-1,2	1,4	3,2	2,7
Regne Unit	0,7	1,7	2,9	2,4	2,2
Amèrica Llatina *	2,8	2,5	0,8	-0,3	0,5
Mèxic	4,0	1,4	2,1	2,2	2,5
Brasil	1,8	2,7	0,2	-2,5	-0,5
EAGLES **	5,8	5,6	5,2	4,7	5,0
Turquia	2,1	4,1	2,9	2,8	3,3
Àsia-Pacífic	5,7	5,9	5,7	5,6	5,4
Japó	1,7	1,5	-0,1	0,8	1,0
Xina	7,7	7,7	7,3	6,9	6,2
Àsia (exc. Xina)	4,1	4,5	4,3	4,4	4,8
Mundo	3,4	3,4	3,4	3,2	3,5

(p): previsió

* Argentina, Brasil, Xile, Colòmbia, Mèxic, Perú i Veneçuela.

** Aràbia Saudí, Bangladesh, Brasil, Xina, Filipines, Índia, Indonèsia, Iraq, Mèxic, Nigèria, Pakistan, Rússia, Tailàndia i Turquia.

Data de tancament de previsions: 6 de novembre de 2015.

Font: BBVA Research i FMI

Quadre 5.4

Previsions Macroeconòmiques: Tipus d'interès a 10 anys

Terme mig anual	2012	2013	2014	2015(p)	2016(p)
EEUU	1,8	2,3	2,5	2,1	2,4
Alemanya	1,6	1,6	1,2	0,5	0,7

(p): previsió

Data de tancament de previsions: 6 de novembre de 2015.

Font: BBVA Research i FMI

Quadre 5.3

Previsions Macroeconòmiques: Tipus de Canvi

Promedio	2012	2013	2014	2015(p)	2016(p)
USD-EUR	0,78	0,75	0,75	0,90	0,92
EUR-USD	1,29	1,33	1,33	1,11	1,09
GBP-USD	1,59	1,56	1,65	1,53	1,64
USD-JPY	79,8	97,5	105,8	121,44	130,92
USD-CNY	6,31	6,20	6,14	6,30	6,70

(p): previsió

Data de tancament de previsions: 6 de novembre de 2015.

Font: BBVA Research i FMI

Quadre 5.5

Espanya: previsions macroeconòmiques (Taxes de variació anual en %, excepte indicació contrària)

	2012	2013	2014	2015	2016
Activitat					
PIB real	-2,1	-1,2	1,4	3,2	2,7
Consum privat	-2,9	-2,3	2,4	3,4	2,5
Consum públic	-3,7	-2,9	0,1	1,3	0,6
Formació Bruta de Capital	-8,3	-3,7	4,2	5,4	6,1
B. Equipament i Maquinària	-9,1	5,3	12,2	8,6	7,2
Construcció	-9,3	-9,2	-1,5	5,1	4,8
Habitatge	-9,0	-7,6	-1,8	3,0	7,2
Demanda Interna (contribució al creixement)	-4,3	-2,7	2,2	3,3	2,8
Exportacions	1,2	4,3	4,2	4,6	6,9
Importacions	-6,3	-0,5	7,6	5,5	7,5
Demanda Externa (contribució al creixement)	2,2	1,4	-0,8	-0,1	0,0
PIB nominal	-1,9	-0,6	0,9	4,0	4,7
(Milers de milions d'euros)	1055,2	1049,2	1058,5	1101,0	1152,4
PIB sense inversió en habitatge	-1,7	-0,9	1,5	3,2	2,6
PIB sense construcció	-1,1	-0,2	1,7	3,0	2,5
Mercat de treball					
Ocupació, EPA	-4,3	-2,8	1,2	3,2	3,0
Taxa d'atur (% població activa)	24,8	26,1	24,4	22,2	20,5
Ocupació CNTR (equivalent a temps complet)	-4,4	-3,3	1,2	3,0	2,5
Productivitat aparent del factor treball	2,3	2,0	0,2	0,2	0,2
Preus i costos					
IPC (mitjana anual)	2,4	1,4	-0,2	-0,4	1,2
IPC (fi de període)	2,9	0,3	-0,5	0,0	1,6
Deflactor del PIB	0,2	0,7	-0,5	0,8	1,9
Remuneració per assalariat	-0,6	1,7	-0,2	0,8	1,7
Cost laboral unitari	-3,0	-0,3	-0,4	0,7	1,5
Sector exterior					
Balança per Compte Corrent (% del PIB)	-0,3	1,4	0,8	1,3	1,4
Sector públic					
Deute (% PIB)	84,4	92,1	97,7	98,8	98,0
Saldo AA. PP. (% PIB) (*)	-6,6	-6,3	-5,7	-4,5	-3,0
Llars					
Renda disponible nominal	-3,0	-0,3	1,4	2,8	3,1
Taxa d'estalvi (% renda nominal)	11,9	9,7	10,7	9,9	9,8

(*) Excloent els ajuts a les entitats financeres espanyoles.

Data de tancament de previsions: 6 de novembre de 2015.

Font: organismes oficials i BBVA Research

AVÍS LEGAL

El present document, elaborat pel Departament de BBVA Research, té caràcter divulgatiu i conté dades, opinions o estimacions referides a la data del mateix, d'elaboració pròpia o procedents de fonts o basades en fonts que considerem fiables, sense que hagin estat objecte de verificació independent per BBVA. BBVA, per tant, no ofereix garantia, expressa o implícita, quant a la seva precisió, integritat o correcció.

Les estimacions que aquest document pot contenir han estat realitzades segons metodologies generalment acceptades i han de prendre's com a tals, és a dir, com a previsions o projeccions. L'evolució històrica de les variables econòmiques (positiva o negativa) no garanteix una evolució equivalent en el futur.

El contingut d'aquest document està subjecte a canvis sense avís previ en funció, per exemple, del context econòmic o de les fluctuacions del mercat. BBVA no assumeix cap compromís d'actualitzar el contingut del document o de comunicar els canvis que s'hi puguin realitzar.

BBVA no assumeix cap responsabilitat per qualsevol pèrdua, directa o indirecta, que pogués resultar de l'ús d'aquest document o del seu contingut.

Ni el present document, ni el seu contingut, constitueixen una oferta, invitació o sol·licitud per adquirir, desinvertir o obtenir cap interès en actius o instruments financers, ni poden servir de base per a cap contracte, compromís o decisió de cap tipus.

Especialment respecte a la inversió en actius financers que poguessin estar relacionats amb les variables econòmiques que aquest document pugui desenvolupar, els lectors han de ser conscients que en cap cas han de fer servir aquest document com a base per prendre les seves decisions d'inversió i que les persones o entitats que potencialment els puguin oferir productes d'inversió seran les que tenen l'obligació legalment de proporcionar-los tota la informació que necessitin per prendre aquesta decisió.

El contingut del present document està protegit per la legislació de propietat intel·lectual. Queda expressament prohibida la seva reproducció, transformació, distribució, comunicació pública, posada a disposició, extracció, reutilització, reenviament o la utilització de qualsevol tipus, per qualsevol mitjà o procediment, exceptuant els casos en què estigui legalment permès o sigui autoritzat expressament per BBVA.

Aquest informe ha estat elaborat per la unitat d'Economia espanyola

Economista en Cap d'Economies Desenvolupades

Rafael Doménech
r.domenech@bbva.com
+34 91 537 36 72

Espanya

Miguel Cardoso
miguel.cardoso@bbva.com
+34 91 374 39 61

Joseba Barandiaran
joseba.barandia@bbva.com
+34 94 487 67 39

Alba Duchemin
alba.duchemin@bbva.com
+34 91 757 52 78

Juan Ramón García
juanramon.gl@bbva.com
+34 91 374 33 39

Guillermo García
guillermo.garcia.alonso@bbva.com
+34 91 757 52 78

Félix Lores
felix.lores@bbva.com
+34 91 374 01 82

Antonio Marín
antonio.marin.campos@bbva.com
+34 648 600 596

Myriam Montañez
+34 954 24 74 86
miriam.montanez@bbva.com

Virginia Pou
virginia.pou@bbva.com
+34 91 537 77 23

Juan Ruiz
juan.ruiz2@bbva.com
+34 646 825 405

Pep Ruiz
ruiz.aguirre@bbva.com
+34 91 537 55 67

Camilo Andrés Ulloa
camiloandres.ulloa@bbva.com
+34 91 537 84 73

BBVA Research**Economista en Cap del Grup**

Jorge Sicilia Serrano

Àrea Economies Desenvolupades

Rafael Doménech
r.domenech@bbva.com

Espanya

Miguel Cardoso
miguel.cardoso@bbva.com

Europa

Miguel Jiménez
mjimenezg@bbva.com

Estats Units

Nathaniel Karp
Nathaniel.Karp@bbva.com

Àrea Economies Emergents**Anàlisi Transversal Economies Emergents**

Álvaro Ortiz
alvaro.ortiz@bbva.com

Àsia

Le Xia
le.xia@bbva.com

Mèxic

Carlos Serrano
carlos.serranoh@bbva.com

Turquia

Álvaro Ortiz
alvaro.ortiz@bbva.com

Coordinació Latam

Juan Manuel Ruiz
juan.ruiz@bbva.com

Argentina

Gloria Sorensen
gsorensen@bbva.com

Xile

Jorge Selaive
jselaive@bbva.com

Colòmbia

Juana Téllez
juana.tellez@bbva.com

Perú

Hugo Perea
hperea@bbva.com

Veneçuela

Julio Pineda
juliocesar.pineda@bbva.com

Àrea Sistemes Financers i Regulació

Santiago Fernández de Lis
sfernandezdelis@bbva.com

Sistemes Financers

Ana Rubio arubiog@bbva.com

Inclusió Financera

David Tuesta
david.tuesta@bbva.com

Regulació i Polítiques Públiques

Maria Abascal
maria.abascal@bbva.com

Regulació Digital

Álvaro Martín
alvarojorge.martin@bbva.com

Àrees Globals**Escenaris Econòmics**

Julián Cubero
juan.cubero@bbva.com

Escenaris Financers

Sonsoles Castillo
s.castillo@bbva.com

Innovació i Processos

Oscar de las Peñas
oscar.delaspenas@bbva.com

Interessats dirigir-se a:**BBVA Research**

Carrer Azul, 4
Edifici de la Vela - 4ª y 5ª plantas
28050 Madrid (Espanya)
Tel.: +34 91 374 60 00 y +34 91 537 70 00
Fax: +34 91 374 30 25
bbvaresearch@bbva.com
www.bbvaresearch.com